

LJUDSKI TEDNIK

ČITAJTE:

Jugoslavija ne more
popuščati
Zgodovina slovenske-
ga parlamenta
120 milijonov ton žita
letno

Konferenca SIAU za cono A

Resnični demokratje naj se združijo v borbo proti tuji intervenciji

V nedeljo se je vršilo v Trstu zborovanje delegatov SIAU iz cone A Julijske krajine. Po otvoritvi je spregovoril tajnik SIAU-ja za Julijsko krajino tov. Babič.

V začetku svojega referata je tov. Babič spomnil na ustanovni kongres SIAU-ja, ki se je vršil v preteklem letu in sejo glavnega odbora tudi v preteklem letu na Reki, ki sta določila program in osnovne naloge na podlagi osnovne značilnosti življenja Julijske krajine, če hoče biti v resnično korist in obrambo demokratičnih pridobitev.

Osnovna demokratična pridobitev narodno osvobodilne borbe vsega primorskega ljudstva — ki bi morala biti prav za prav lastna slehernemu ljudstvu — je njegova suverenost, njegova pravica, da si samo voli zakon in postavlo, njegova pravica, da mu nihče od zunaj ne siljuje svojih zakonov, svojega državnega aparata, svojih organov oblasti, skratka ljudska, demokratična oblast, katero je ljudstvo po vsej Julijski krajini že davno svobodno izvolilo. Samo iz tega gledišča torej da bo ZVU vršila zgolj kontrolne in koordinacijske posle, ne da bi bislveno kršila suverenost ljudske oblasti primorskega ljudstva, je bila sprejeta demarkacijska črta kot začasen ukrep, če je bil potreben za ohranitev miru.

KRIVICO BI POPRAVILA PRIKLJUČITEV K JUGOSLAVIJI

Na prvi seji glavnega odbora na Reki je bila ugotovljena potreba po čim hitrejši rešitvi državne pripadnosti Julijske krajine, zato so izjavili, da je predlog jugoslovanske vlade edino pravičen, ker bazira na samoodločbi ljudstva Julijske krajine, na nacionalni pravičnosti, na zaščiti suverenosti ljudstva in njegove oblasti, na možnosti utrjevanja slovansko-italijanskega bratstva in tako utrjevanja miru v tem delu Evrope.

Na osnovi diktata je bila torej vsiljena razmejitev Julijske krajine v dvečasni vojno-okupacijski coni. S tem je bila že v načelu napravljena krivica primorskemu ljudstvu. Oni, ki so s svojo silo diktirali to nepravilno razmejitev, so dokazali, da tretirajo naše ljudstvo enako kot ljudstvo okupiranih sovražnih držav. To je velika krivica in tem hujša, ker je bila storjena s strani onih, s katerimi je šlo ljudstvo najodločnejše v boj proti fašizmu.

ZVU IGNORIRA DEMOKRATIČNE PRIDOBITVE

Kljub vsej tej krivici smo upali, da bo mogoče urediti in najti pogoje sodelovanja z ZVU. Jasno smo postavili svoj program in neštetokrat ponudili svo-

je sodelovanje. Vendar so bili vsi ti naporji zaman. Vprašanje oblasti je postalo monopol zunanjih sil, demokratična načela pa gola formalnost, čeprav je ZVU svečano izjavila, da bo spoštovala demokratične pravice tukajšnjega ljudstva in da bo

vodila neizprosno in herojsko borbo za demokratične pravice našega ljudstva. Združila je vse slovensko in hrvaško prebivalstvo ter večino italijanskega prebivalstva Julijske krajine in Trsta. Vendar je še vedno vrsta strank in stranic, katere izko-

se vodi bitka kot tu pri nas. Naši dočerajsnji zavezniki Anglija in Amerika pozabljajo na svoje nekdanje obljube, ko so nas pozivali v boj proti fašizmu v imenu Atlantske karte. Zaradi teh dejstev smo prisiljeni napraviti novo žrtve, sprejeti interna-

Gorica mora biti priključena Jugoslaviji

★
Gorice
ne
dovolimo
iztrgati
iz
slovenskega
ozemlja
★

vladala nepristrano. ZVU je nasprotno podprla in ohranila fašistične elemente, delovanje anti-fašističnih organizacij pa je pričela sistematično ovirati. Danes, po tolikih letih trpljenja in narodnostnega zatiranja, ni govora o enakopravnosti slovenskega jezika. V administraciji, na sodiščih in sploh v javnem življenju slovenski jezik še ni priznan kot enakopraven.

GOSPODARSKI KAOS

V coni A vlada neverjeten gospodarski kaos, ki ga nihče ne poskuša resno odpraviti. Cene vseh življenjskih potrebščin neovirano rastejo in zmanjšujejo iz dneva v dan kupno sposobnost širokih ljudskih množic, ki ne morejo kupovati najnujnejših življenjskih potrebščin. Nasprotno pa je v coni B, pod upravo Jugoslovanske armade povsod ohranjena demokratična ljudska oblast.

Tuji imperialistični reakciji je v coni A s pomočjo domače, predvsem italijanske reakcije uspelo izkoriščati poštena nacionalna čustva Italijanov v reakcionarne namene proti interesom italijanskih demokratičnih množic. Očitno je, da skušajo iz Julijske krajine napraviti novo Grčijo. V takih okoliščinah je SIAU

rišča reakcija. Ta strankarska razcepljenost je pogoj, da ona uspeva, na tej razcepljenosti grade svojo oblast intervencionistične zunanje sile.

PROTIFAŠISTIČNA DOSLEDNA BORBA ZAHTEVA ZDRUŽITEV DEMOKRATOV

Zato je v interesu dosledne protifašistične borbe, da se vsi deli teh demokratičnih strank združijo v enotno, demokratično, protifašistično gibanje. Mi jih pozivamo k sodelovanju na osnovi borbe za resnično demokracijo, za suverenost ljudstva, proti vmešavanju zunanjih „nezainteresiranih“ sil, na bazi utrjevanja italijansko-slovanskega bratstva, ki je pogoj demokracije in miru v Trstu ter Julijski krajini. SIAU mora postati še bolj kakor kedaj koli najdoslednejši bорец za demokratične pravice našega ljudstva, postati mora resnični organizator in voditelj vseh demokratičnih sil Trsta in Julijske krajine. Kakor je bil razbit fašizem, tako moramo uničiti napade vseh tistih, ki nadaljujejo protiljudsko prakso v novih oblikah.

TRŽAŠKO OZEMLJE MORA UPRAVLJATI LJUDSTVO

V Parizu se odloča usoda naših krajev, našega življenja. Tam

cionalizacijo Trsta čeravno to ne odgovarja ne političnim, ne gospodarskim in geografskim zahtevam Trsta in njegovega naravnega zaledja, še manj pa volji ogromne večine tukajšnjega prebivalstva. Ne moremo pa sprejeti, da bi se tržaškemu ozemlju priključili popolnoma slovenski in hrvaški kraji in bi odrezali slovenskemu narodu dohod do morja. Svobodnemu tržaškemu ozemlju je treba dati vse pravice, da se samo upravlja in svobodno voli svojo izvršno in zakonodajno oblast — svoj parlament. Da pa se bo lahko to ozemlje gospodarsko razvijalo se bo moralo najtesneje povezati s svojim naravnim zaledjem. Bitka, ki se vodi v Parizu za usodo naših krajev, je bitka za boljšo bodočnost celoga našega ljudstva. V tej borbi pa nismo sami. Podpirajo nas demokratične sile vsega sveta.

Od ustanovitve pa do danes je SIAU napravila pot dosledne in neizprosne borbe proti fašizmu, pot za demokracijo, za pravico našega ljudstva. Ustvarila in poglobila je italijansko-slovansko bratstvo.

Ker bo SIAU zvesta tem načelom tudi v prihodnjih dneh, rezultat borbe ne bo izostal in pred svojim ljudstvom ter pred zgodovino bo izvršila svojo zgodovinsko nalogo.

O zavezniškem tisku

V zvezi s trenutnim političnim položajem Trsta in Julijske krajine in zanimanjem zastopnikov inozemskega tiska za stališče SIAU-ja v tej zvezi, je bila včeraj popoldne v prostorih Pokrajinskega narodno-osvobodilnega odbora za Slovensko Primorje in Trst novinarska konferenca, katere se je razen domačih novinarjev udeležilo tudi veliko število angleških in ameriških novinarjev, zastopnikov svetovnih poročevalskih agencij in časopisov. Na vprašanja je odgovarjal sekretar glavnega odbora SIAU za Julijsko krajino tov. Babič Branko.

Eden izmed domačih novinarjev je vprašal, kako SIAU sodi o pisanju uradnega zavezniškega tiska ter poročanju radija, kontroliranega po ZVU. »Ugotavljam da je tisk ZVU, predvsem »Giornale Alleate«, »Glas zaveznikov« in tudi radio, čeprav poudarjajo svojo nepristranost, kljub temu pristranski. Hočem pojasniti to trditve z dejstvom, da oni objavljajo izjave in popisujejo dogodke v Julijski krajini in Trstu zelo pogosto povsem drugače kot objektivno. Poleg tega se ta tisk in radio poslužujeta raznih reakcionarnih in vojnohujskaških agencij, ki vodijo kampanjo obrekovanja proti Jugoslaviji, proti Sovjetski zvezi in na splošno proti vsem naprednim državam. Tako objavljajo poročila o terorju, ki naj bi vladal v Jugoslaviji, namigavajo na upore kmetov v Sovjetski zvezi itd., medtem ko ne govorijo in najdejo besede obsodbe za resnične dogodke v Grčiji, kjer je notranja reakcija s pomočjo zunanjih sil prišla na oblast in vodi z nezaljubljenim terorjem borbo proti onim silam, ki so se borile na strani zaveznikov proti okupatorju. Tak način širjenja vesti se ne more imeti za objektivnega. Citiral sem samo nekaj primerov. Menim, da sovrážna propaganda proti Jugoslaviji, ki je res demokratična država, ki je zavezniška deželica in ki je v tej vojni vse žrtvovala, ni v interesu miru in demokracije.«

»Ste li mnenja, da to sovražno politiko vodijo zavezniki?«
»Nisem dejal, da jo vodijo zavezniki; govoril sem o tisku in radiu, ki ju kontrolirajo zavezniki in v katerih se manifestirajo te tendence.«

Dopisnik londonskega BBC-ja je vprašal, koga imajo tu za fašista, nakar mu je tov. Babič odgovoril:

»Mislim, da je zelo lahko označiti, kdo je fašist. Imam za fašista tistega, ki podpihuje nacionalno in rasno mržnjo, kot na primer z uporabo besede »sciaivo«, ki poizkuša razbijati enotnost delovskih množic, ki skuša uničiti sedeže ljudskih organizacij, npr. sindikalnih. Popolnoma zrcelno je trditi, da mi imamo vsakega Italijana fašista. Najboljši dokaz je temu, da imamo v vrstah SIAU-ja veliko število italijanskih protifašistov.«

Čitajte - sodite!

PRIMORSKI DNEVNIK

Ob aretaciji jugoslov. vojakov

Vlada FLRJ je izročila vladi Združenih ameriških držav noto zaradi surovih in neutemeljenih nastopov ameriških zasedbenih oblasti s pripadniki Jugoslovanske armade, ki so se pripetili zadnje dni v Trstu.

Tanjuz poroča o značilnem dogodku, ki se je pripetil 9. t. m. Istega dne zjutraj sta ameriška in civilna policija ustavili pod Skednjem kamion s šestimi volaki JA, ki so bili namenjeni na postalo Sv. Andreja, da bi prevzeli transport Unriuega blaga za Jugoslavijo.

Ameriška policija jih je aretirala in prepeljala v neko vojašnico. V tej vojašnici so sramotili in žalili jugoslovansko armado in državo, nato so vojake izročili civilni policiji, ki jih je vrgla v zapor. Kapetana JA Segota, ki se je s štirimi vojniki zglasil in zahteval izpustitev, so skupno s tovariši pridržali. Na dvorišču so jih postavili ob zid, jih žalili in izživali ter jim žugali s strojnico. Izpustili so jih šele čez eno uro.

Zaljenje ostalih šest borcev pa se je nadaljevalo. Njih aretacijo so zlonamerno spravljali v zvezo z eksplozijo, ki se je istega dne pripetila v ulici Costalunga. XIII. korpus je moral po preiskavi izdati izjavo, da med aretacijo in eksplozijo ni nikake zveze, aretiranih borcev pa niso izpustili.

Glas zaveznikov

Poročilo zaveznikih sil o aretaciji jugoslovanskih vojakov

Poročilo zaveznikih sil pravi, da so pri potih aretiranih jugoslovanskih vojakih našli ročne bombe. Uro pozneje da se je na sedežu ameriške vojaške policije zglasil kap. Segota s petimi vojniki, ki da so obkolili (sobtopili?) oficirja Roberta C. Webba. Ta da se je zaradi tega infamiral, ker da so malo prej pač našli pri jugoslovanskih vojakih bombe, ter je naperil proti njim revolver. Poročilo pravi dalje, da je preiskovalna komisija ugotovila, da v normalnih razmerah postopanje policije ne bi bilo na mestu, obstoj bomb, eksplozija, tema in težkoče zaradi nepoznanja jezika ter druge okoliščine pa da to opravičujejo.

Poročilo nadaljuje, da so 11. septembra izročili šest aretiranih vojakov glavnemu stannu Jugoslovanskega odreda z navodili, naj jih premestijo preko Morganove črte. Jugoslovanski glavni stan pa da je nato sporočil XIII. korpusu, da je bila zadeva izročena glavnemu stannu IV. armade.

Poročilo zaključuje, da je poročanje beogradskega radia, da vojakov še niso izpustili, samo namerno potvarjanje dejstev.

Čitatelj lahko na podlagi gornjega in na podlagi dosedanjih izkušenj sam presodi, kdo potvarja dejstva. Vsekakor pa je to zadeva, ki lo bodo prav gotovo pojasnile prizadete jugoslovanske oblasti.

Jugoslavija ne more popuščati!

Nekatere sile bi ji pa na vsak način rade odtrgale Gorico in spremenile Trst v svoje kolonialno področje

Razmejitve v JK in vprašanje tržaškega svobodnega ozemlja je v središču zanimanja na pariški mirovni konferenci. Edino vprašanje, ki vzbuja poleg tega večje zanimanje, je grško bolgarska meja, kjer grška delegacija, kljub temu, da je bila že tolikokrat razkrinkana, še vedno vztraja pri svojih imperialističnih zahtevah. Pri tem ji nudijo potuho delegacije nekaterih držav, ki čedalje manj zakrivajo svoje dejanske namene, ki se v ničemer ne ozirajo na interese svetovnega miru, temveč zasledujejo le svoje ozke koristi in dobičke.

Poleg tega postaja na mirovni konferenci vedno bolj pereče vprašanje časa. Za 6. oktober je bil spet sklican plenum konference, kar pomeni, da bi morali do tlej vsi odbori in pododbori končati svoje delo in predložiti svoje sklepe plenumu konference. Mnogi dvomijo, da bo pri sedanjih zavlačevalnih metodah nekaterih delegacij to mogoče doseči.

Tehtnim jugoslovanskim dokazom ni mogel nihče ugovarjati.

V odboru za politična in teritorialna vprašanja mirovne pogodbe z Italijo je jugoslovanski delegat dr. Aleš Bebler točko za točko utemeljil novi jugoslovanski predlog za mejo JK, kot ga vsebuje spomenica jugoslovanske delegacije, ki je bila nedavno predložena konferenci. Dr. Bebler je predvsem ugotovil nemišelnost francoske črte in svojo ugotovitev potrdil z dokazi, ki si jim ni upal nihče ugovarjati. Poudaril je, da pomeni ta črta, ki reže živo telo slovenskega naroda, nepopravljivo krivico za primorsko ljudstvo, ki se je borilo in dalo toliko žrtev samo zato, da ne bi nikoli več prišlo pod tuji jarem.

Kot udarec s klavirjem je nihal dr. Bebler svoje dokaze in nihče se ni našel, ki bi si jih upal ali mogel osporavati.

...toda nekatere delegacije imajo svoje posebne račune

Na sejah tega odbora je vladalo značilno razpoloženje. Nobena izmed delegacij, ki jim nikakor neče v račun, da bi naj obveljala pravica tudi za primorsko ljudstvo in za Jugoslavijo, se ni oglasila k besedi. Dr. Bebler in vodja jugoslovanske delegacije tov. E. Kardelj, sta to ponovno ugotovila. Ugotovila sta pa tudi žalostno dejstvo, da ta molk nikakor ne pomeni odobravanja, temveč da pomeni le to, da so nekatere delegacije že vnaprej storile svoje sklepe, ker enostavno ne iščejo pravice, temveč hočejo le zadostiti svojim posebnim interesom. Te delegacije so molčale le zato, ker na jugoslovanska izvajanja kljub najboljši volji niso našle odgovora.

Da je pot k pravičnemu miru na ta način zelo težka, je razumljivo. Sile, ki vodijo na pariški konferenci tako politiko, bodo nosile polno odgovornost za vse stanje, ki bo iz tega nastalo.

Gorica mora biti jugoslovanska!

Jugoslovanska delegacija je še posebno razčlenila vprašanje Gorice. Prav z ničemer ni mogoče opravičiti francoske črte, ki soče mest-

no področje v dvoje in pušča mesto samo Italiji. O razmejitvi pred Gorico sta govorila poleg dr. Beblerja še Edvard Kardelj in dr. Drago Marušič. Gorica je naravno središče slovenske Soške doline in slovenske Vipavske

ALES BEBLER:

JUGOSLAVIJA NE PODPIŠE POGODBE na osnovi francoske črte

doline, Gorica je bila od nekdanj kulturno in gospodarsko središče primorskih Slovencev in je imela do umetne italijanske kolonizacije v fašistični dobi vedno znatno slovensko večino. Na ozemlju razširjene goriske občine pa imajo Slovenci večino še danes.

Glede Gorice je tov. Kardelj tako povedal, da je Jugoslavija že mnogo popuščala, da pa je tudi meja, preko katere se ne more v imenu svetovnega miru zahtevati od Jugoslavije prevelikih žrtev, zlasti če Jugoslavija tega miru nikakor ne ogroža.

Kolonialna politika v tržaškem vprašanju

Še hušja borba kot za Gorico se je vnela za statut bodočega tržaškega internacionaliziranega ozemlja. Tu so se še vse jasneje pokazali cilji nekaterih velesil, ki hočejo to ozemlje izkoristiti v svoje posebne namene. Ker je tem velesilam vsako razkrinkanje huče neprijetno, so poskušale sploh preprečiti podrobno razpravo o tržaškem statutu, da bi na ta način ostali njihovi nameni svetu čim bolj prikriti. Vendar je s precejšnjo večino glasov zmagal jugoslovanski predlog, naj se sestavi pododbor

za proučevanje tržaškega vprašanja. Ta pododbor je sestavljen in je pričel s svojim delom.

Še poprej pa je angleški delegat Beunett razkril, kakšne namene ima Anglija prav za prav s Trstom. Angleški predlog za statut je skoraj povsem enak zakonom, po katerih vlada Britanija v svojih kolonijah. Prav so ti zakoni predvidevajo angleški načrt štatično vlado, katere član bi bil guverner, ki bi poleg tega imenoval še dva člana, ki bi imela najvažnejše funkcije. Ljudska skupščina bi ne imela nobene oblasti in tako bi postal guverner absolutni gospodar na svobodnem področju. Tržačani pa bi morali plesati tako, kot bi se guvernerju in tistim, ki stoje za njim, zadrželo Molotov je primerjal tega guvernerja z guvernerjem v Bengaliji ali na Zlati obali v Afriki ali pa kjer koli drugje v najbolj zatiranih britanskih kolonijah. Jasno je, da vse primorsko ljudstvo tako »sočeto« dobrota odklanja in to tem bolj, ker je sam Beunett napovedal, da bo na tem področju vladala silna gospodarska stiska in da se je zato bati neredov. S tem pa je nehoti priznal, da ta njegova tvorba sploh ni življenja zmožna. Vprašamo se, komu naj služi tak umeten stvar, ki bi naj bil ustvarjen samo zato, da bi njegovo prebivalstvo trpelo lakoto in pomanjkanje. Nekak odgovor na to je dal ameriški senator Connally, ki je dejal, da »Trst ne sme biti satelit niti Jugoslavije niti Italije«. Da bi ne smel postati satelit kake zahodne velesile, ni omenil. Mnogo bolj jasea odgovor pa dajejo angleški in ameriški listi, ki pravijo, da je Trst ključ za britansko nadvlado v Sredozemlju.

Jugoslavija je dospela do meje popuščanja

To so besede, ki jih je izrekel v debati o tržaškem vprašanju vodja jugoslovanske delegacije Edvard Kardelj. Govoril je skoraj pol-druge uro in takoj poudaril, da je Trst skozi svojo zgodovino tako tesno povezan z vsem svojim srednjeevropskim zaledjem, da bo tudi njegova bodočnost neizbežno odvisna od njegovih odnošajev z Jugoslavijo in ostalim zaledjem.

Na tem dejstvu stoji jugoslovanski predlog za tržaški statut, ki predvideva popolno neodvisnost in oblast tržaškega ljudstva, ki izvaja to oblast preko ljudske skupščine in od nje imenovanega vladnega sveta, nadalje carinsko, valutno, želzniško in pošno unijo z Jugoslavijo, jugoslovansko prsto luko in prost prehodni promet v okviru carinske unije. Jugoslavija bi imela v Trstu svojega guvernerja, varnostni svet ZN pa bi imenoval svojega visokega komisarja. Jugoslovanskemu zelo sličen je sovjetski predlog.

Kardelj je nato ostro razkrinkal vse protidemokratske predloge zahodnih velesil. Dejal je, da meče britanski predlog demokracijo v morje, ker hoče vsiliti Trstu kolonialno, policijsko diktaturo. Toda Jugoslavija danes ni več lutka v rokah velesil, temveč hoče biti svobodna in neodvisna. Prav tako dejstvo nekaterim ni po godu, zato hočejo čim bolj ovi-rati uresničenje njenih pravičnih zahtev.

Toda Kardelj je jasno povedal: »Jugoslavija je prispela do meje, preko katere glede svojih pravic do Trsta ne more še nadalje popuščati.«

Po svetu

EAM ne prizna »plebiscit« v Grčiji

Britanska policija je preprečila grškemu narodu, da bi si svobodno izbral vlado in svojo državno ureditev. S pomočjo potvorjenega plebiscita, ki je pomenil krono dolgega, krvavega monarhističnega nasilja, pa tudi z množičnimi prevarami je bil vsiljen sklep o povratku kralja Jurija, kar nasprotuje resnični volji večine grškega naroda. Radi resnega in težkega političnega položaja v Grčiji ne bo možno vzpostaviti normalnih političnih razmer v deželi, niti ne navezati prijateljske odnose z demokratičnimi narodi. Ta položaj bo dovedel do surove fašistične diktature in bo povzročil tudi mednarodna trenja.

Jugoslovancev ne puste na kongres ameriških Slovanov

Ameriško poslaništvo v Beogradu je odklonilo potni list jugoslovanski delegaciji, ki bi se morala dne 20. sept. udeležiti III. kongresa ameriških Slovanov.

Slovenski odbor v Jugoslaviji protestira proti temu dejanju ameriškega poslaništva v Beogradu in prosi kongres ameriških Slovanov, naj obvesti vse člane in tudi demokratično ameriško javnost o tem sovražnem dejanju.

V New Yorku neredi

Po newyorških pomolih so danes razmestili znatna policijska ojačenja zaradi nasilnih de-

janj, ki so se dogodila v začetku velike stavke pristaniških delavcev.

STAVKA SELVEGA

Dne 16. t. m. so začeli stavkatji delavci in nameščenci SELVEGA v Trstu, Tržiču, Gorici in Pulju, ker podjetje ni sprejelo zahteve delovnega ljudstva. Zahtevali so enkratno odškodnino v znesku 8000 lir za tiste delavce, ki dobivajo družinsko doklado, in 6000 lir za one, ki ne prejemajo družinske doklade. Dosedanje plače delavstva so tako nizke, da ne odgovarjajo povšku cen najpotrebnejših živil in zato je bilo delavstvo prisiljeno staviti te zahteve.

Španski republikanski poslanik izročil v Beogradu poverilnice

Izredni poslanik in polnomočni minister španske republike v Jugoslaviji Frederico Mianana je izročil svoje poverilnice dr. Ivanu Ribarju, predsedniku prezidija FLRJ.

Tržaška delovna brigada »Pino Tomazič« se je vrnila v Trst

Brigada, ki se je vrnila iz Breškega-Banoviča, je prinesla s seboj zastavo z rdečo zvezdo, katero so jim podarili mladi boreci, ki so se za časa narodno osvobodilne borbe borili v Julijski krajini.

Izšla je knjiga »Kapitalizem in delavski pokret«

12.000 ljudi manifestira v Koprju proti francoski črti

Kakšno učiteljstvo nam pripravlja ZVU

Ob koncu preteklega šolskega leta je ZVU ukinila celo vrsto slovenskih šol in odpustila učiteljstvo, ki je zakrivilo samo to, da je ostalo zvesto svojemu narodu in onim idealom, za katere so se, vsaj po takratni propagandi, borili tudi zavezniki. ZVU ni v skrbeh za novo učiteljstvo. V Italiji je dovolj slovenskih brezdomovincev, ki jih je nečista vest pognala po svetu. Za te izgubljene duše je ZVU priredila tečaj, da jih usposobi za slovenske učitelje.

Posebnost tega tečaja je, da so tečajniki za obiskovanje tečaja plačani. ZVU, ki je našim učiteljem po enoletnem delu odrekla z odpustom ob nastopu počitnic plačo, ima dovolj sredstev, da plačuje ljudi dvomljive vrednosti, ki po vrhu vsega ne jemljejo svoje bodoče službe bogve kako resno. Mar je njim, izkoreninjenecem, slovenska deca in napredek našega naroda! Tako prihaja mnogo njih na tečaj šele ob zadnjih učnih urah, ko je apel, kajti nenavzoči pridejo ob 300 lir. Eden izmed njih je izjavil „Vse to skupaj ni nič, glavno je da dobim svojih 300 lir“. Neka kandidatka je prisopihala v razred šele po apelu. Ni ji bilo žal za izgubljeni pouk, obžalovala je, da je izgubila dnevnic. Sicer pa mislimo, da med svojimi te zatisnejo oko. Kako bi mogel drugače biti vpisan v tečaj učitelj Polak, ki bi lahko bil v tečaju predavatelj, ne pa slušatelj. Njemu predavanja seveda niso one lire, ki jih na tako lahek način „zaslužil“. ZVU, kot vidimo je zelo širokogrudna nasproti tem ljudem, ki nadaljujejo z razbijanjem naše narodne enotnosti in izdajanjem naših narodnih interesov kot so to začeli v časih Graziolija in Reinerja. Se v zadnjih tednih so prišli novi tečajniki iz Italije in četudi se tečaj nagiba h koncu, so bili sprejeti. Eden izmed njih je pripovedoval, da so se jih Italijani naveličali in da jih podiio domov. Kam neki naj se denejo? Trst jim je postal varno zatočišče in kot vidite ZVU očetovsko skrbi zanje.

Ni nam poznan vsak posameznik, toda dejstvo, da so to vsi begunci in oni znani izrek „povej mi s kom hodiš, pa ti povem kdo si“, je neizpodbiten dokaz, da je „volk, kdor z volkovi tuli“. Tako je med njimi bivši domobranski častnik, ki je bil v službi na nekem ljubljanskem bloku in se ljudje prav dobro spominjajo njegovih šikan; drugi je bil na Štajerskem, sodnik pod Nemci. Ali je bilo mogoče, da bi bil pošten Slovenec sodnik v času SS-ovskega erarja? Ali se vam zdi, da ima čisto vest človek, ki na vprašanje odkod je doma, odgovori bedasto, da ne ve. Boji se povedati odkod je prišel. Le zakaj? Pošteni ljudje ne zataje nikdar svojega rojstnega kraja.

Spričevalo si je izstavlila „učiteljica“, ki je v svoji nalogi napisala „Kralj in svoboda, Tito in teror!“ (Ali tako izgleda „apolitičnost“ šole, ki jo zagovarja ZVU?)

Misli morda ta „učiteljica“, da jo bo slovensko ljudstvo sprejelo in ji zaupalo vzgojo svojih otrok?

Naše ljudstvo je dovolj zrelo, da se zaveda svojih pravic in nobena sila na tem svetu ne bo mogla prisiliti naše ljudstvo, da bi izročilo otroka „vzgojiteljem“, katerim ne zaupa.

ZVU gotovo iz svoje izkušnje ve, da zna te besede ljudstvo tudi dokazati.

Zgodovina slovenskega parlamenta

(K drugemu in zadnjemu zasedanju SNOS-a)

Epopeja slovenske narodno osvobodilne borbe prehaja polagoma že v zgodovino. Slovensko ljudstvo nikdar ni priznalo kapitulacije Jugoslavije, ki so jo zakrivil in proglasili izkoreninjeni sovražniki njenih narodov; temveč se je golih rok pogumno pognalo v obupen boj z ljudožrskim italijanskim in nemškim fašizmom. V svojem končnem stremeljenju je slovensko ljudstvo za tem, da si pribori z osvobodilnim bojem, po tisočletnem tlačenju, neskaljeno zunanjo in notranjo svobodo. Svetli plamen upora proti nasilju, ki ga je prižgalo slovensko ljudstvo, je zajel vso našo domovino, ne glede na krivične državne meje. Tako smo Slovenci v najtežjih trenutkih svetovne zgodovine z lastnimi napori odvrli hlapčevsko preteklost in se uvrstili med najbolj svobodoljubne narode sveta. Vse žrtve in napori, ki jih je v tej gigantski borbi doprineslo slovensko ljudstvo, pa so bile bogato poplačane. Slovenci smo popolnoma dosegli cilj, ki ga je na svoj bojni prapor zapisala naša Osvobodilna fronta: z

Tako se je v krvavih zagrizenih borbah začela oblikovati slovenska ljudska oblast, ki je kmalu poleg čisto političnih ukrepov začela izvajati tudi upravne posle. Ko so pod udarci partizanskega orožja strahopetni italijanski fašisti zapustili svoje postojanke na ozemlju takozvane »Ljubljanske province« in se začeli umikati v utrjena središča, so skoro vse vasi osvobojenega ozemlja že spomladi 1942. leta izvolile svoje Narodno osvobodilne odbore, prve zarodke prave ljudske demokracije. 27. junija istega leta so bila pri Izvršnem odboru OF že ustanovljena poverjeništa za razne panoge javne uprave na osvobojenem ozemlju.

Po kapitulaciji Italije leta 1943. se je v Kočevju v začetku oktobra sestal zbor 572. svobodno izvoljenih odposlancev slovenskega naroda, ki je navdušeno potrdil dotodanje delo Osvobodilne fronte. Ta zbor je obenem pomenil edinstveno slovensko narodno manifestacijo za novo, Titovo Jugoslavijo.

Nič ni zalegel onemoglih bes propadajočega nemškega fašizma, ki je videl, kako pred nje-

razmere srednj vojne vihre. Slovenski narodno osvobodilni odbor, vzpostavljen na kočevskem Zboru, ni bil več sestavljen iz predstavnikov patriotskih skupin, ki so se odločile za borbo proti okupatorju, temveč je predstavljal Zbor odposlancev slovenskega naroda. Ti odposlanci so v točki II. 7. Sklepa zbora izjavili: »Plenum OF slovenskega naroda kot Slovenski narodno osvobodilni odbor izvršuje v okviru Jugoslavije in splošnih sklepov AVNOJ-a (skupnega jugoslovanskega parlamenta) zakonodajno in izvršno oblast slovenskega naroda.« S tem je bil ta odbor tudi formalno priznan kot zarodek slovenskega parlamenta. Kočevski Zbor je torej predstavljal višek demokratičnosti, ki jo je bilo v tedanjih razmerah mogoče izvesti. Ker pa na tem Zboru zaradi okupacijskih razmer niso mogle biti zastopane vse slovenske pokrajine v enaki meri, zato je bilo v februarju 1944 na zasedanju Slovenskega narodno osvobodilnega sveta ali kratko »SNOS-a«, kakor se je tedaj naš parlament preimenoval, število njegovih članov povečano od 120 na 180. Novi člani so bili svobodno izvoljeni na Primorskem, Gorenjskem, Štajerskem in Koroškem.

Izoblikovanje prvega parlamenta, ki je bil izvoljen iz vseh pokrajin Slovenije, je izzvalo med Slovenci ogromno navdušenje in ponos. Ljudstvo je že v jasnih obrisih videlo zgradbo nove, svobodne slovenske državnosti. Takrat smo imeli svobodno ozemlje ne samo v takoimenovanj »Ljubljanski pokrajini«, ampak tudi na Primorskem, deloma celo na Gorenjskem in Štajerskem, v »okrilju« samega nemškega Rajha.

Funkcijo vlade je takrat predstavljal Predsedstvo SNOS-a s svojimi odseki, bodočimi ministrstvi.

Dogodki na domačem in na svetovnih bojiščih so medtem naglo dozorevali. Ko so enote narodno osvobodilne vojske v prvih dneh maja osvobodile vse slovensko ozemlje s Trstom vred, smo dne 5. maja v Ajdovščini dobili prvo slovensko vlado, ki jo je izvolilo Predsedstvo SNOS-a.

S tem dejanjem smo Slovenci stopili k mironodobski izgradnji naše državnosti.

Nadaljna graditev nove ljudske oblasti v Jugoslaviji po njeni osvoboditvi nam je še vsem v živem spominu. Najvažnejši dogodek te dobe je na vsak način izpolnitev temeljnega sklepa II. zasedanja AVNOJ-a v Jajcu dne 30. novembra 1943, namreč, da se bo o državni

II. zasedanje SNOS-a v Ljubljani

zdrženim napori jugoslovanskih narodov je partizansko orožje očistilo domovino tujih pritepencev, istočasno smo se Slovenci tudi notranje popolnoma osvobodili gospodarstva samopašnih protiljudskih sil in vzpostavili pravo ljudsko demokratično oblast. Kot najvišji izraz popolne zunanje in notranje neodvisnosti slovenskega ljudstva pa smo si že med borbo priborili — prvič v naši zgodovini — tudi vrhovni zakonodajni in izvršni organ, prvi slovenski parlament. Če trenutno vse slovensko ljudstvo še ne uživa zaslužene svobode, ni to naša krivda, pač pa posledica intrig svetovne reakcije, ki ji svoboda narodov kvari njene egoistične cilje.

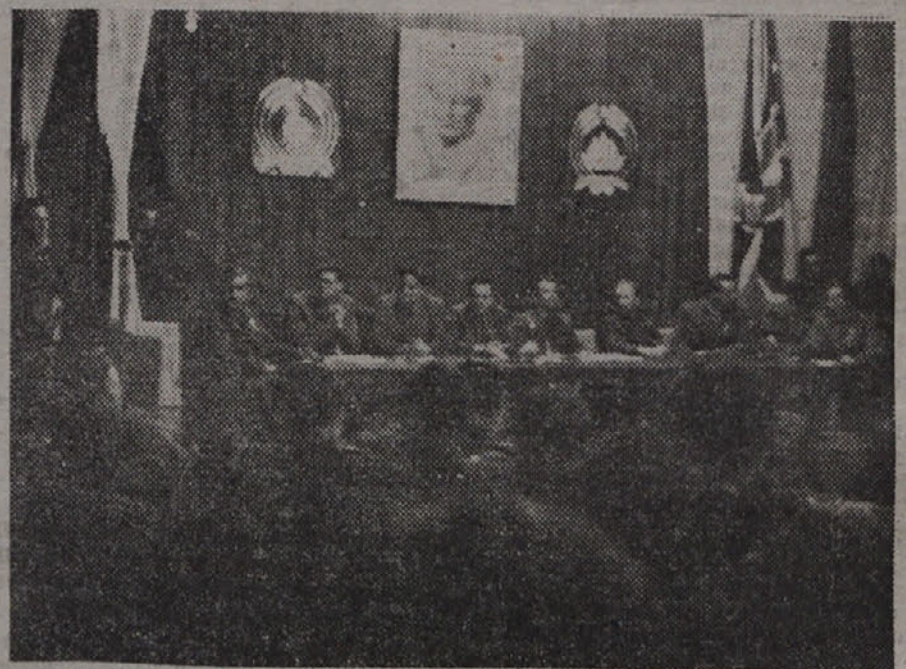
Slovenci dobimo svoj parlament

Po kateri poti pa smo Slovenci prišli do svojega parlamenta? Vsi se spominjamo, da je to bila pot upora in trdih borb.

Že v stari Jugoslaviji smo vsi čutili, da osvojeva protiljudska oblast vedno bolj izgublja tla pod nogami in si sama koplje grob. Ko pa so protiljudski oblastniki v prvi vihr napada na Jugoslavijo doživeli kapitulacijo, ki so jo sami pripravili, takrat so vzeli usodo naših narodov in države v svoje roke prav tisti pravi rodoljubi, ki jim je stara Jugoslavija natikala železne okove. Slovenci smo si takrat — sedemindvajsetega aprila 1941 — ustanovili svojo Osvobodilno fronto, ki je združevala vse rodoljube, ne glede na politično pripadnost in svetovni nazor. Slovenijo je zajela izrazita politična aktivizacija, politični sestanki so prodirli v skoraj vsako vas. V tej dobi je Vrhovni plenum OF izdal znanih 9 temeljnih točk, kjer je med drugim tudi rečeno, da OF ne priznava razkosanja Jugoslavije, temveč deluje z vsemi silami za slogo in enotnost njenih narodov. S tem je OF že v samem začetku dokazala, da se bori za svobodo Slovencev v napredni, novi Jugoslaviji.

Tu moramo naglasiti važno dejstvo, da so slovenske ljudske množice že od samega začetka priznavale za svojo pravo oblast Osvobodilno fronto, ki je ustvarjala kali naše nove državnosti. Slovensko ljudstvo se je upiralo odredbam okupatorjev in izpolnjevalo navodila OF. To se je najlepše pokazalo pri prostovoljnem plačevanju narodnega davka. Samo v Ljubljani je Osvobodilna fronta nabrala mesečno po štiristo tisoč lir za narodni davek. Moški so bolj in bolj vstopali v partizane in v Narodno zaščito.

govinim očmi in na njegovih tleh rastejo sile svobodne Slovenije v novi Jugoslaviji. Partizanske edinice, ki so tedaj že rasle v pravo vojsko, so zmagovito vzdržale jesensko ofenzivo nemških fašističnih hord in slovensko

Predsedstvo SNOS-a je 5. maja 1945. izvolilo v Ajdovščini prvo slovensko vlado

ljudstvo se je pripravljalo, da krona uspehe svoje požrtvovalne borbe z ustanovitvijo svojega prvega, res ljudskega parlamenta. Ta svečan dogodek, edinstven v naši zgodovini, se je vršil 19. in 20. februarja 1944 v Črnomlju, v svobodni Beli Krajini. Dočim so bila naša stremljenja do takrat v glavnem za vojnopolitičnim cilji, se je s tem datumom začela načrtno graditi tudi naša ljudska oblast.

Prve začetke slovenskega parlamenta smo dobili torej že v prvem letu okupacije, 1941. leta. Predstavljal ga je Vrhovni plenum Osvobodilne fronte, ki se je konstituiral v Slovenski narodno osvobodilni odbor. To je lahko upravičeno storil zaradi tega, ker je slovensko ljudstvo šamp od sebe priznalo za svojo resnično oblast OF, kot smo to navedli že zgoraj. Kočevski Zbor pa je pomenil velikanski korak naprej v razvoju našega parlamentarizma. Tedaj smo namreč dobili prvič izvoljeni parlament, v kolikor so to dovoljevale politične

oblike ljudstvo Jugoslavije izreklo na svobodnih volitvah po končni osvoboditvi. Ko je lansko jesen naše ljudstvo enodušno glasovalo za republiko, se je obenem izreklo za neoviran in svoboden nadaljni razvoj federativne Jugoslavije. S tem so bili ysem narodom Jugoslavije dani pogoji, da pristopijo h končni normalizaciji notranjepolitičnih razmer. Tako je nastala potreba, da tudi Slovenci v lastni federativni edinicji odstranimo zadnje tvorbo iz vojne dobe in jo zamenjamo z novo, ustrezaajočo obliko. Slovenski narodno osvobodilni svet je svojo vlogo častno izpolnil. Zato je njegovo Predsedstvo na svoji seji dne 10. t. m. v Ljubljani izdalo ukaz, da se bodo dne 27. oktobra t. l. vršile volitve v ustavodajno skupščino Ljudske republike Slovenije.

Širite naš tisk

Francija: trusti - sabotaze - reakcija

(Po članku Jurija Žukova iz „Pravde“)

»Borba za proizvodnjo«, tako so Francozi poimenovali uporno borbo za obnovo svojega gospodarstva, ki jo vodijo že več kot poldrugo leto. Točno predstavo o značaju bitke za proizvodnjo pa more dobiti človek šele v sami Franciji, ako vidi pri delu tiste činitele, ki v tej bitki sodelujejo in tisto tragično ozadje, na katerem se ta odigrava.

»Pri vas je popolnoma drugače nego pri nas mi je vzdihovaje rekla novinarka Simon Terry. Pri vas je samo ena fronta — fronta za proizvodnjo in nihče vas ne nadleguje na vašem ozemlju. A mi se borimo na dveh frontah: za proizvodnjo in proti tistim, ki nas v tej borbi ovirajo — proti trustom, proti reakciji in proti sabotazi. Tu imate lep primer.«

Simona Terry se je razgovorila o nedavnem poletu novega šestmotornega letala iz Francije v Argentino, ki so ga zgradili delavci in inženirji industrije avionov. To veliko letalo je vodil komunist Charles Tiyon in ona — Simona Terry se je udeležila tega poleta.

Letalo je nosilo ime francoskega pilota, heroja Lionela de Marmiera in predstavljalo poslednji izum tehnike. 63 potnikov je imelo vse udobnosti — prostor za spanje, bar in restavracijo. Potovanje preko oceana je trajalo 17 ur. Zgradba takega ogromnega letala je bila najboljši dokaz o obnovi francoske industrije. In prav to je najbolj motilo francoske reakcionarne kroge, ki so se na vse načine trudili, da bi dokazali, da demokratska vlada ni sposobna, da obnovi narodno gospodarstvo Francije.

Ze od prvega trenutka poskusnega poleta so se z letalom dogajale čudne stvari. Administracija zračnovidne luke Biskarroz je pozabila opozoriti letalce, da je pod vodo cementni nasip. Avion je na svojem prvem poletu nalezl na ta nasip in bil težko poškodovan. Administracija Biscarroza je izjavila, da bo popravilo trajalo 20 dni. Tako se je zdelo, da bo polet odgođen ali, da se bo o tem še razpravljalo. Tiyon pa je medtem pozival delavce, naj pohite s popravilom in naj ne dovolijo, da bi bilo o poletu še treba odločati. Delavci so z navdušenjem sprejeli njegov poziv in v desetih dneh je bil »Lionel de Marmier« pripravljen za polet.

Toda nezdode zrakoplova še niso prenehale. Ko je avion srečno preletel Ocean in se je že prikazovala veličastna panorama Buenos-Airesa, se je nenadoma začela strašna eksplozija: avion se je grozno stresel in z enega motorja je odletel propeler, kmalu za njim še drugi. Poleg tega pa je eno krilo propelerja predrlo steno ladje in smutno ranilo dva potnika. Na srečo so graditelji oskrbeli avion z dovolj močnimi motorji, tako, da je le mogel izvršiti polet in srečno pristati na jezeru v bližini Buenos-Airesa.

Letalce (aviatike) so v Buenos-Airesu sprejeli kot heroje. Vse argentinsko časopisje je navdušeno pisalo o francoskih konstruktorjih, ki so zgradili avion, ki je bil zmožen opraviti polet še po tako strašni nezdodi. Kar se tiče nezdode je lahko uganiti, da je bila posledica sabotaze. To mnenje je bilo še bolj potrjeno, ko so prišli v Buenos-Aires rezervni motorji. Delavci so jih sami odvijali in montirali, ker niso imeli zaupanja v predstavnike administracije. In res, ko so mehaniki v Buenos-Airesu še enkrat preizkušali motorje, so ugotovili, da jih je neka večša roka v zadnjem trenutku tako regulirala, da bi se propelerji ponovno morali odtrgati. Ponovno nezdodo so torej prepričali previdni delavci in avion se je srečno vrnil v Francijo. Pri slavnostnem obedu v čast graditelja in letalca Lionela de Marmiera, je Simona Terry pripovedovala vso to zgodbo.

»A kaj vi mislite«, je na koncu vprašala Simona Terry bridko smehljajoč se, »Vi gotovo mislite, da je »Lionel« dosegel priznanje naših zrakoplovnih družb? Vprav obratno: »Air France« je objavila, da ne more tvegati življenj svojih potnikov in kupovati letala, ki jim v zraku odpadajo propelerji. Medtem ko so družbe Južne Amerike kupile od Francije 5 avionov omenjenega tipa, ki tam odlično letajo, razmetava »Air France« še nadalje denar, da kupuje ameriška letala.

Nepozabne jeseni 1. 1944 je Francija stala pred velikimi težavami. Vse železnice so bile porušene po bombardiranju zavezniških letal. 15.118 lokomotiv od skupnih 18.000 je bilo pokvarjenih ali odpeljanih v Nemčijo. Vsega skupaj je delovalo 7 plavžev od 101. Premoga so dobivali šele betirno od listega v 1. 1938. Gospodarstvo Francije je bilo pred polomom. In v tem času so pričeli francoski delavci s svojimi voditelji na čelu, s katerimi so že prehodili pot ostre borbe s fašizmom, borbo z ruševinami, ne da bi čakali, da bo vlada pokrenila, kar je nujno potrebno za preporod zemlje.

Delavcem smo rekli: »Naša rešitev mora biti delo naših lastnih rok«, tako nam je dejal vodja sindikalnega pokreta Benoit Frachou. Delavci so nas razumeli. Po 18 ur dnevno so viseli nad ledeno vodo, ko so obnavljali znameniti orleanski most. Rudarji so tvegali življenja in se spuščali v porušene rove. Tovarniški delavci so ob hudih težavah obnavljali delo v tovarnah. Pri tem pa nam je neka nevidna roka povsod, na vsakem koraku nastavljala ovire. Mehanizmi so se lomili, instrumenti so izginjali. Primanjkovalo je surovin. Na mnogih krajih je bila sabotaza, ki so jo organizirali ljudje trustov, videti, da se jim majejo tla pod nogami. Na drugi strani pa niso imeli

delavci dovolj izkušenj v organiziranju proizvodnje; administratorji, ki so ostali v Franciji, niso hoteli sodelovati z delavci.

Levičarske stranke in sindikati Francije so na prvo mesto postavili poddržavljenje težke industrije. Naleteji so na ogroženo nasprotje reakcije, toda vendar je državi uspelo, da je vzela v svoje roke proizvodnjo premoga, električne centrale, plinarne in celo vrsto tovarn za stroje in avtomobile. Res je, da se to poddržavljenje ni tako izvršilo kot je to zahteval delavski razred. Vlada je vrnila podjetja lastnikim, če ni šlo za kolaboracioniste. Vendar pa vedo danes rudarji, delavci električnih central in vseh vrst industrije, da delajo za državo in ne za privatnega gospodarja.

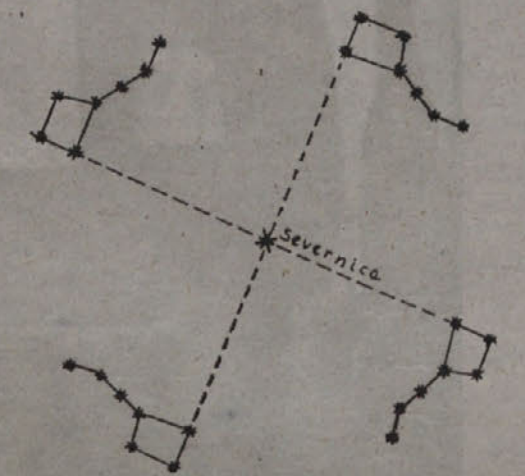
Ljudje trustov pa niso danes niti najmanj

zainteresirani, da se francoska industrija okrepi in proizvodnja poveča. Njihovo geslo je: čim slabše, tem bolje. Delavski razred Francije pa ni obžaloval ne svoje krvi ne svojih sil za osvoboditve domovine od fašističnega jarma in se še z isto strastjo in z istim temperamentom bori za preporod Francije. Francoski delavci se bore z velikimi težkočami, pa vendar dosežajo odlične uspehe v borbi za obnovo. Reakcija se poslužuje vseh mogočih sredstev in uporablja zlobno sabotazo kakor tudi grde klevete, samo da prepreči uspehe delavskega razreda, brez ozira na narodnostne interese. Ta borba med francoskim delavskim razredom in reakcijo je odraz notranje politične borbe med silami demokracije in reakcije, borbe, ki je danes v Franciji še poostrena.

Kako najdemo strani neba?

Zavedanje po straneh neba je človeku potrebno. Gotovo pa potrebuje to vsak prijatelj prirode in posebno ljubitelj neba in nebesnih pojavov. Najlažje si seveda pomagamo s kompasom, ki nam zvesto in ob vsakem času in v vsakem vremenu pokaže sever in druge strani neba. Če ga nimamo, pa si ob jasnem vremenu podnevi lahko tudi drugače pomagamo. Uporabimo namreč navadno žepno uro, ki nam bo prav dobro nadomestila kompas, če upoštevamo sledeče navodilo: Na dlan vodovodno ležečo uro obrni tako, da kaže mali kazalec natančno proti Soncu. Mali kazalec in številka 12 tvorita tako večji ali manjši kot, kakor je že dnevni čas. Ako sedaj razpoloviš ta kot med malim kazalcem in številko 12, dobiš smer, ki kaže skoraj točno proti jugu. Če pa imaš jug, imaš tudi druge strani neba: jugu nasprotna stran je sever, desno od juga je zahod, levo pa vzhod. Običajno pa se obrnemo nato proti severu in imamo zadaj jug, na desni vzhod na levi zahod. — Za podnevi določil strani neba na svojem opazovališču, če hočeš z večjim užitek opazovati zvezdno nebo.

Ze prej pa sem omenil, da s pomočjo zvezd zelo dobro določimo strani neba. Zvezda Severnica stoji malone natančno na kraju kjer je nebesni severni tečaj ali pol. Zato ponovim še enkrat: Najprej poiščemo značilno ozvezdje Veliki voz ali Veliki medved, ki sestoji iz sedem svetlih zvezd, od katerih so tri nekoliko nalomljeno oje, štiri pa vrje. Nekateri narodi jako dobro označujejo to ozvezdje kot Veliko zajemalko, ker je podobno mogočnemu korcu. Ako podaljšamo razdaljo zadnjih dveh zvezd voza samega petkrat navzgor, zadenemo na nekoliko manj svetlo zvezdo Severnico, ki je del Malega voza. Ker se nahaja na tistem delu neba, kjer ni mnogo zvezd, jo lahko najdemo.

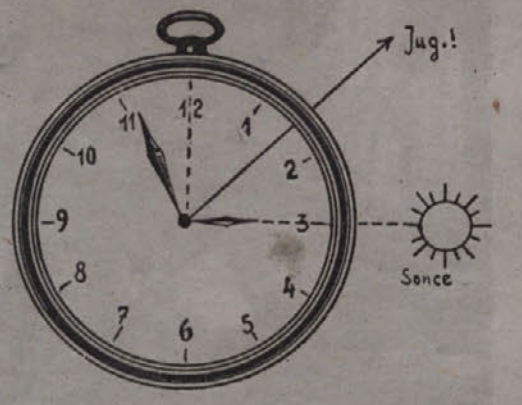

Veliki voz stoji ob različnih urah, mesecih in letnih časih na različnih mestih. Toda nikdar ne zaide in njegovi zadnji dve zvezdi vedno točno kažeta proti Severnici

Veliki voz ni zmeraj na istem mestu. V štirindvajsetih urah tudi on napravi enkrat pot okoli 1 2100 Severnice bliže pravega severa. A to nič ne de, razmerje med zvezdami se prav nič ne izpremeni, pa naj bo, kakor je že letni ali pa tudi nočni čas. Veliki voz zdaj zgoraj, zdaj spodaj, zdaj na levi, zdaj na desni, zadnji dve zvezdi voza kažeta vztrajno in neprenehoma k Severnici. Severnica pa je potem tudi tvoj najboljši vodnik, kakor je bila že tisočletja samotnim popotnikom na stepah in puščavah in mornarjem na nočnem morju. Če imaš Severnico, potem imaš pred seboj sever, za hrbtom jug, na desni vzhod in na levi zahod.

Če bi pa prav natančno merili, bi našli, da tudi Severnica ni natančno na kraju severnega tečaja. Tudi ona dela majhen krog okoli resničnega tečaja, a za proste oči je to nevidno. Zato nam severnica za naše navadne svrhe kar dobro služi kot zvezda vodnica. — Zaradi nekega posebnega gibanja Zemlje pa se lega severnega tečaja izpreminja. Zato bo okoli 1 2100 Severnica bliže pravega severnega tečaja kakor sedaj in sicer se mu bo približala kar na 28 ločnih minut (ločna stopinja ima 60 ločnih minut, ločna minuta 60 ločnih sekund). Od tega leta dalje se bo Severnica oddaljevala od Severnice in druge zvezde bodo

našim potomcem kazale približno lego severnega nebesnega tečaja. Okoli 1.14000 bodo imeli ljudje (če se do tedaj ne bodo pobili z atomskimi bombami) prekrasno severnico. zvezdo Vego, ki je ena izmed najsvetlejših zvezd na nebu. Sedaj poleti jo vidite v prvih nočnih urah ravno nad svojo glavo. Ko bo minulo še 12 tisoč let, torej skupaj po 36.000 letih, pa bo

Žepna ura kot kompas

zopet današnja Severnica kazala pravi sever ljudem, ki bodo do tedaj menda vendar že urodili svojo malo domovino, Zemljico.

Akademski slikar Lojze Spacal bo otvoril v soboto 21. t. m. v galeriji »Trieste« samostojno umetniško razstavo. Zanimanje za razstavo je med ljubitelji umetnin veliko, kajti naš tržaški rojak že tri leta ni samostojno razstavljal. O razstavi sami bomo v naslednji številki obširneje poročali.

Nič ne bo ostalo skrito

Kako so reševali Mussolinija

Preiskovalna komisija v mestecu Vrchlabí na severnem Češkem je pretresavala zelo zanimiv slučaj. Zaslišan je bil Albert Wenzel-SS-Fallschirmjäger, ki se je svoj čas udeležil akcije osvoboditve italijanskega diktatorja Mussolinija.

Ujeti Wenzel popisuje vso akcijo takole: »Iz dobrovoljcev je bila sestavljena skupina 89 ljudi, katerim je poveljeval Skorzeny. Na dveh Junkersovih letalih smo odleteli iz Berlina v smeri, kjer je bil Mussolini zaprt kot vojni ujetnik. Nad gorami in v skalovju se je nahajal grad, kjer je živel Mussolini in tam smo skočili iz letal. Od 80 nas je ostalo pri življenju samo 17, ostali so se ubili bodisi pri padcu ali pa so padli v prepačje. Mussolinija je stražilo približno 60 Italijanov, ki so se nam predali brez boja. Nato je pristalo v bližini nemško letalo tipa Fieseler Storch in odpeljalo Mussolinija in Skorzenega v Berlin. Ostale nemške vojske pa je odpeljalo posebno nalašč v ta namen sestavljeno letalo. Za osvoboditev Mussolinija sem dobil nemški zaslužni križ v zlatu.«

Kljub temu pa je bil — kakor je razvidno iz dokumentov — vojak Wenzel obsojen na smrt, ker je v Črni gori v Jugoslaviji kot palec ušel in se ni hotel bojevati proti jugoslovanskim partizanom in se je delj časa skrival pri nekem srbskem kmetu. Tu ga je gestapo aretirala. Prepeljan je bil v Prago, kjer je bil pred nemškim vojaškim sodiščem obsojen na smrt. Tedanji gospodar Protektorata Karl Frank ga je pomilostil in poslal na nemško fronto blizu Dresdena. Wenzel je takoj prešel na rusko stran in po kapitulaciji so ga sovjetske oblasti izpustile. Javni tožilec v mestu Jičnu je dal preiskovalni komisiji v Vrchlabí predlog, da nemškega vojaka izpusti na svobodo in ga istočasno izžene v Nemčijo.

Nekaj zanimivih pogledov v različne vede

Prva narkoza z etrom. Prva narkoza (omama pred operacijo) z etrom se je vršila v glavni bolnišnici v Bostonu 16. oktobra 1846., torej pred sto leti. Operacije se je udeležilo osem znamenitih zdravnikov.

Potujoča igla. 17 letni Parcker je imel v levem žepu svojega telovnika iglo. Zapčila se mu je v kožo, za katero je izgnila. Röntgenova slika je ugotovila iglo na srčnem robu. Pri operaciji niso mogli izslediti igle na tem mestu. Operacijo so odložili. Osem dni pozneje je igla zapustila srce in počivala levo od hrbtenice. Tri tedne pozneje je že dospela do reber, od koder se je dala z lahkoto odstraniti. Igla je skoraj gotovo šla skozi levi srčni prekat. Sile, ki so povzročile to potovanje, so bile: delovanje srca, pljuči in požiralnika. Mladenč je popolnoma okreval.

Kaktična kuga v Avstraliji. Iz Amerike so vdrle kakteje v Avstralijo, se udomačile in se tako razmnožile, da so po poročilu iz leta 1925 pokrivale 56.000 kvadratnih milj. Prostor pokrit s kaktėjami, je dvakrat večji od vsega obdelovanega sveta v celi Avstraliji. Proti tej kaktični kugi so se borili z ognjem, s strupom, nvedli so končno iz Amerike njihove sovražniče stenice-košenilke, ki so jih prej gojili le zaradi rdeče barve. Zadnja poročila trde, da se že kažejo dobri uspehi pogubnega delovanja košenilke.

Pleme Mocabitov. Sredi Sahare živi v sedmih zelenicah arabsko pleme Mocabitov. Po večini so trgovci z dateljani, ovcami in volno. Žive strogo po predpisih korana, ki jim prepoveduje uživanje tobaka, alkohola, kisa, začimb in kave, ki ji ni bil odstranjen kofein, zato pa ima vsak po štiri žene. Ker je bil prerok bradat, se noben Mocabit ne vrje. V glavnem mestu Beni Shen-u prodajajo kamele meso na javnem trgu. Meso leži na po tleh razprostrtih rogovičkah na soncu. Muh ne odganjajo, ker skrbi Allah tudi za muhe.

Specijalist za sončne mrke. Profesor Mitchell v Charlottesvillu (ZDA) je specialist za sončne mrke in nima v tem poklicu nobenega tekmeča. Kakor znano, so vsi mrki že davno izračunani do sekunde natančno in tudi zaznamovani kraji, od koder se dajo najlepše opazovati. Učenjaki se odpravijo dolgo pred popolnim sonnim mrkom na lice mesta, da pripravijo vse potrebno za opazovanje. Mitchell je opazoval na raznih krajih sveta osem mrkov, ki so trajali vsega skupaj 15 minut in zato je moral prevoziti pot, dolgo 145.000 km.

Naša noga ni več klasična. Na starih kipih je drugi prst ni nogi daljši od palca. Ker je navadno pri današnjih ljudeh palec daljši, se je mislilo, da so vplivali na starogrške kiparje kakim namumevni estetski ozir. Toda ogrski stariostilovec Fejervary je preiskal nožno ogrodje pri človeku iz kamene dobe, pri Starih Egipčanih (mumijah) in pri srednjeveških prvotnih prebivalcih v Srednji Ameriki in doznal, da je bil drugi prst v resnici daljši od palca. Zakaj se je izpremenila dolgot pri obeh prstih, raziskuje sedaj več učenjakov.

Nikotin v materinem mleku. Na düsseldorfski kliniki je ugotovil dr. Emanuel prestop nikotina v materino mleko po sedmih cigareтах. Pri 7-15 cigaretah preide v vsak liter mleka 0,03 mg nikotina, če pokadi mati več ko 15 cigaret, se opazilo že strupeni učinki na dojenčku.

Umetna svila iz bombaža. Na vseučilišču v Severni Karolini so ugotovili z dolgotrajnimi poskusi, da je bombaž izvrstna surovina za izdelovanje umetne svile. V ta namen služi vsa rastlina z listi in stebli vred. Ta umetna svila bo med vsemi drugimi najbolj poceni.

HOTEL ŠANGHAI

19

Roman

VIKI BAUM

Posloveni

FRAN ALBRECHT

Kurt Planke se je že zgodaj seznanil z Rolandom Hainom, s katerim sta stopila k isti mladinski organizaciji. Na nekem zletu se je Roland sprl z Gerhardtom, vodjo organizacije; šele po Rolandovi smrti je prišlo Kurtu na misel, da je zagonetna Rolandova smrt bila verjetno v zvezi s tem sporom. Kurtov najboljši prijatelj pa je bil Maks Lilien, pod čigar vplivom se je trenutno navdušil tudi za komunizem.

Svet, v katerem je bil Kurt doma, je razpadal in vse se je spremenilo, še celo glasba in jezik. Kurt je bil nekaj časa zaradi komunizma zaprt, nato pa je zbežal v Pariz k dr. Hainu. Našel ga je vsega potrtega in zanemarjenega v stanovanju lepe Rumunkinje Menulescujeve in njene hčere Elaine, ki sta bili trenutno odsotni. Nastanil se je pri njem. Končno sta se Rumunki vrnili. Kurt je postal ljubimec Menulescujeve-matere — in na njen račun razkošno živel. Ko se je zavedel, kam vodi tako razvratno življenje, si je zaželel dela. Preskrbela mu ga je Menulescujeva; igral je klavir v baletni šoli Elaineine učiteljice.

Sedel je v Serginskije plesni šoli, kjer je dišalo po znoju mnogih deklet in je bilo delo kaj enolično. Eden, dva, tri, štiri, eden, dva, tri, štiri je šlo cele ure, cele ure.

Dekletom v njih ozkih plesnih hlačkah ni veljal kot moško bitje, temveč kot kaka rastlina. Neženirano so prihajale, napol oblečene iz improvizirane prhe, mu švigale s prsti v lase, se mu naslanjale na rame, puščale, da jim je zavezoval trakove na čevlji, zapenjal gumbe in držal rdečilnike. Tudi Elaine je bila med njimi in poželenje po nji, ki ga je uspeval v madaminji postelji, se je spet zbujalo v njem.

Ker so mu postali prsti okorni, se je dolge ure vadil v salonu za klavirjem. Madame si je delala zavoljo tega velike preglavice. Hodila je po prstih okrog njega, ga občudujoče pogledovala, sedla s nekončanim ročnim delom kraj njega.

»Tih bom kot miška«, je drobno zasepetala. Bila je to neka moteča, vsiljiva obzirnost. Kurt je s pokrovom zaprl klavir.

»Tako ne morem delati!« je nervozno kriknil. Pri Priči so se vliete madami solze po zmehčanih licih, po prstih je odstopičala v spalnico. Kurt je moral za njo in jo potolažiti.

S prvim denarjem, ki mu ga je plačala Serginskaja, si je najel sobo, luknjo z imenom soba, v majhnem hotelu v bližini montparnaške postaje. Vežbanja je bilo spet konec. Odkar je delal, je bila madame nezadovoljna z njim. »Dolgočasen si postal, kakor kak zakonski mož«, je potožila.

V ozadju njegovega zmedenega življenja se je mučil doktor Hain. Ne, niso mu dali dovoljenja, da bi odprl v Rouenu svojo prakso. Zdaj si je dopisoval z univerzo v Jeruzalemu. Dobil je hladno-vljuden odgovor. Palestina je sprejela toliko emigrantov, kolikor jih je mogla. Obljubljena dežela ne potrebuje več zdravnikov, sploh nobenih intelektualcev. Kmetov, teh ji je treba. Pri pomožnem komiteju za izseljevanje so mu namignili, da v Palestini nikakor ne potrebujejo krščenih in breznačajnih judov kot je doktor Hain. Pred kratkim se je začel učiti v angleškem jeziku vse medicinske znanosti. Bilo mu je tri in petdeset let, po zunanosti pa je bil že starec. Ponoči je Kurt sedel v njegovi podstrešnici in ga moral kakor šolarja izpraševati najprimitivnejše stvari iz organske kemije. Irenino vzpodbudno pismo je pritrldil doktor z risalci na poševno steno nad svojo posteljo.

Serginskaja je pripravljala s svojo plesno šolo plesni večer za plačujoče občinstvo. Elaine je vadila nekaj, kar se je imenovalo »Biseroiskalkin ples«. Prosila je Kurta, da bi delal z njo. Spet so zvilji preprogo v salonu, Kurt je igral odlomke iz Bizetove »Arlesienne«, za hrbotom je slišal težko sapo naporno dihačo dekle, slišal, kako je po vsaki prijeti z rahlim, zamolklim ploskom pristala na parketu. Med njima je bila neka napetost, kakor žica, napolnjena z elektriko. Nekaj večer sta eksplodirala. Kurt se je vrgel na Elaine in jo jel poljubljati, saj se je dovolj dolgo, dovolj težko zadrževal. Elaine mu ni dala klofute, napravila je nekaj veliko hujšega. Obrnila se je in nalašč hrupno pljunila na tla. Kurta je zazebló do korenin las na glavi.

»Zakaj ste tako prostaški z menoj?« je vprašal ves bled.

»Če vas že moja mati vzdržuje, bi bili lahko vsaj toliko dostojni, da je ne bi varali v njeni lastni hiši«, je zavpila Elaine. Mahoma je zaihtela, se zvila v majhen, boren klobčič in izjokala svojo tegobo iz sebe. »Zmerom se ponavlja isto — vsak njenih gigolov postane nesramen z menoj — a jaz nisem taka kot mama.«

Kurt se je spazil od nje, onesnažen od vrha do tal, kot bi bil padel v blatno lužo.

Drugi dan je sledil polom v plesni šoli. »Nikar ne spite!« je kričala Serginskaja nanj. »Saj niste za rabo. Vse nam samo pokvarite!«

»Če niste zadovoljni z menoj, lahko rečem zbegom,« je rekel Kurt. Ves je gorel v sebi od žalitev, kot bi bil pogoltnil cel zavoj igel.

»Tem bolje,« je kričala razjarjena plesalka. »Že dolgo mi preseda vsa ta zadevščina. Če vam hoče madame Menulescu dati denar, naj vas kar naravnost plačuje, namesto da uganja ta teater!«

Baletke so obstale v odrevenelih pozah, roke so jim graciozno počivale na krilih iz gaze. Kurt je vzel plašč in odkoračil s tolikim obvladanjem, kolikor ga je zmožl v svoji bornosti. Nekaj dni je izostal v Rue des Acacias, nato je zahteval razgovor z madame.

»Vem, da dobro misliš,« je rekel in bil trohico usmiljen z njo, »potegnila si me v tako blato, da ne vem, kako naj se spet izkopljem.« Madame ga je raztreseno tolažila. Imela je novega negovanca, bledega, črnolasega, otožnega Rusa iz baletne šole.

Nekaj dni nato se je pojavil gospod Menulescu v Parizu, energičen, majhen gospodek s kratko sapo in številnimi zlatimi plombami v ustih. »Le pauvre chien,« ga je imenovala madame, kadar ga je omenila. Pauvre chien je brez obotavljanja razpustil gospodinjstvo in vzel ženo in hčer nazaj v Bukarešto. Vse se je razpočilo kakor mehur, napravljen iz cenenega, parfumiranega, rožnatega mila.

Doktor Hain se je preselil z vsemi svojimi knjigami in skrbmi v Kurtovo majceno sobo. Madamin parfum je še cele tedne tičal v Kurtovih laseh, v

perilu, kovčegu in svilenih gigolovskih pidžamah z monogramom. Nato je izginilo tudi to. Včasih ga je obšla celo trohica hrepenjenja po Gučii Ali pa je bilo nemara to po Elainei.

Z Ameriko in doktorjem Hainom ni bilo nič. Človek je moral pokazati denar, če se je hotel vseliti, moral je imeti poroke, denarno podlago. Doktor je ves izčrpan odložil angleške učne knjige. Nekaj tednov sploh nista več vedela dalje. A tu so bila pisma iz Berlina. Tu je bila fiksna ideja, ki je vzdrževala Emanuela Haina pri življenju; da bo svoji ženi še enkrat nekaj nudil. Kot da se mora opravičiti za svoj greh, da je Žid.

Mnogi izmed emigrantov so si našli poklice: pekli so nemške kolače in jih prodajali drugim Nemcem, ki so imeli kaj denarja. Pisali so naslove, ustanavljali celo časopise. Izdelovali so klobase in čajne punčke, vezali knjige. Bilí so Nemci, žilavi in delavni, niso se zavrgli.

»Moj poklic? Gigolo,« je premišljeval Kurt, ki je prišel čisto na dno. Bledi Rus iz baletne šole, ki ga je srečal na cesti, se mu je smejal. Vzel ga je s seboj v nočni lokal, kjer so iskali plesalcev za samske dame. V Parizu je bilo veliko dam, ki so same potovale, vse so strastno rade plesale in mnoge so stiskale svojim plesalcem napitnine v roke. Od tega sta živela Kurt in doktor Hain nekaj časa.

Nekaj bivšji angleški doktorjev pacient je poslal pismo iz Šanghaja. Tam se je človek lahko vselil, če je imel deset dolarjev v žepu. Lahko je izvrševal zdravniški poklic, ne da bi moral delati kakšne izpite. To pismo je zadržalo kakor fanfara pogum v pariško turobnost. Emanuel Hain je pisal svoji ženi in ta je takoj odgovorila. Da, dovolj poguma ima in pojde za njim do konca sveta, tudi v Šanghaj — tja še posebno rada. Slišati je bilo kakor rajsko prsto in brezskrbno mesto. Doktor Hain je zaživel. Razkazoval je pismo po kavarnah, o ničemer drugem ni govoril kot o tej novi možnosti.

»Dobil sem vabilo, naj se naselim v Šanghaju,« se je bahal z otroškim ponosom. Nihče mu ni verjel. »No, če imate tako čudovito možnost, zakaj se pa ne odpeljete?« so ga vpraševali zaskrbljeni Nemci po kavarnah. »Zakaj? Potnina,« je odgovoril in skomignil z rameni, kar je bilo resignirano in hudo judovsko.

Kurt je prodal biserne gumbe, platinasto uro, prstan s safirom, smoking, vse, kar je imel.

V mrzličnosti upanja in radosti in z novo življenjsko silo sta se vkrcala. Ko sta prišla v Šanghaj, je bil njun angleški zaščitnik že pokopan. Nesreča pri polu, padec, prebita lobanja, slab dovtip usode. Nič, v katerem sta živela emigranta, je bil črn in globok in neprodno gost kot nikoli poprej. Tuje mesto ju je pogoltnilo.

KULTURA

Praktična navodila
pevovodjem

Slovenska prosvetna zveza v Trstu je v lanskem delovnem letu organizirala dva tečaja za pevovodje, ki sta nudila tečajnikom precej znanja in prakse za vodstvo pevskih zborov. Žal pa je bilo število tečajnikov omejeno in danes imamo še mnogo pevovodij, ki nimajo zadostnega znanja in prakse, da bi dvignili našo pesem. Zato je potrebno napisati še nekaj vrst v pomoč vsem tistim, ki se v svojem delu še niso popolnoma znašli. Napake in pomanjkljivosti so v glavnem naslednje:

1. Pevska soba

Reči moram, da ima le malo prosvetnih društev primerne prostore; pevske vaje se vrše v mnogih krajih v majhnih zatohlih in neprežračenih sobah in celo v kuhinjah. Potrebno je vedeti, da povzroča petje v slabem zraku razne bolezni na dihalih. Iz zdravstvenih razlogov je torej potrebno, da se pevske vaje vrše v večji zračni sobi. Pozitivni je potrebno pevsko sobo dovoljno segreti, ker se pri petju v nezakurjeni sobi kaj lahko prehladimo. Pevska soba mora biti tudi dobro osvetljena. Navadno se vrše pevske vaje ob večernih urah, ko so pevci in pevke tako že dovolj utrujeni od dnevnega dela, zato naj ima vsak pevec ali pevka svoj sedež, najbolje stolico; ker pa je na vaši težko dobiti toliko stolov, si moramo preskrbeti klopi z naslonjali. Klopi brez naslonjala niso primerne, ker ni priporočljivo, da se pri petju sklanjamo naprej. Ko pa so pevci že dovolj uvežbaní, naj odpojejo pesmi stoji.

2. Priprava sporeda (programa)

Največje in najvažnejše delo pevovodje je, da si izbere primerno gradivo, ki mu bo potrebno za bodoče delo. Danes je res težko glede izbire pesmi, ker je bilo mnogo gradiva med vojno uničenega. Pri nas na Primorskem si je le malokdo ohranil arhiv iz prejšnjih dob. Zato je večina pevovodij v zadnji delovni dobi stavljala na spored pesmi, ki so bile dvomljive kvalitete. Lotili so se razen tega še predelav, kljub temu, da niso zato poklicani.

Pri pesmi je posebno važno besedilo. Mnogokrat najdeš pesmi, ki nimajo prave vsebine in so delo neznanih avtorjev. Teh se izogibajmo. Pri pokrajinskem referentu za glasbo v Trstu smo sestavili izbor pesmi, ki naj bi jih v bodoče peli naši pevski zbori; sestavlja se pa tudi načrt za sestavo celotnih sporedov za cel koncertni večer in sicer za močnejše, srednje in šibke pevske zборе. Izbira bo seveda svobodna in na pevovodjih bo ležeče, katerih stvarj se bodo lotili.

3. Sestava sporeda

Navadno sestavljamo spored tako, da obsega 3 dele.

1. del bo obsegal nekaj lažjih pesmi, 3-4 mogoče že znane stvari, ki so žele na prejšnjih nastopih večji uspeh. Važno je to, da nekako pripravimo poslušalstvo s prvim delom sporeda.

2. del sporeda naj obsega po možnosti same nove skladbe. Pevski zbor, ki je odpel lažji prvi del, je sedaj prožen in vpet in mu ne bo težko doseči uspeha tudi v drugem delu.

3. del bo obsegal recimo samo narodne pesmi. Vpletanje narodnih pesmi med umetne pesmi ni najbolj primerno. Zato bodi narodni pesmi posvečen poseben del.

Važno pa je to, da postavljamo kot prvo točko programa močno pesem, bodisi po besedilu ali glasbeni vrednosti. Da ni program monoton, naj sledi mirnejši skladbi veselejša, to je ritmično razgibana.

Potrebno bo tudi seznanjati naše ljudstvo s pesmijo naših ožjih

4. Pevska vaja

Pevska vaja naj traja največ 1½ ure do 2 uri. Krajša pevska vaja bi ne prinesla zaželenega uspeha, daljša pa bi bila premučna za pevce in pevovodjo.

Ko se učimo nove pesmi, jo moramo najprej razložiti, to se pravi, da prečitamo besedilo in objasnimo vsebino ter pesem še preigramo. Za pesmi v tujem jeziku si preskrbimo prevod. Za narodne pesmi v raznih narečjih je tudi potrebna razlaga besedila. Pevci morajo vedeti, kaj pojo, ker se morajo v besedilo tudi vživeti. Ako je komu besedilo nejasno, naj se obrne na glasbenega referenta v Trstu, ki bo podal pojasnilo, odnosno razlago pesmi.

Pesem vežbamó posamezne glasove po frazah. Vsekakor je potrebno, da delamo hitro, da nimajo posamezni glasovi preveč odmora (ker pevci, ki niso zaposleni, radi klepetajo). Pevska vaja mora biti živa, vesela in zabavna. Mnogokrat sem opazil, da pevovodje govorijo med vežbanjem glasov stvari, ki se petja prav nič ne tičejo in s tem zgublajo dragocen čas. Disciplina v zboru je odvisna od pevovodje.

5. Koliko pevcev naj bi štel
pevski zbor?

Za dosego zvočnega učinka, bodisi v zaprti dvorani ali na odprtem prostoru, je potrebno za mešan zbor vsaj 60 pevcev in pevke (približno 30 + 30). Vem, da je na našem podeželju skoro nemogoče sestaviti tak pevski zbor, vendar je treba pri pevskem zboru paziti na sorazmerje glasov. Vsekakor je potrebno, da se za petje aktivizira vso mladino. Čim več pevcev bo štel pevski zbor, tem lažja bo izbira pesmi. Ne lotimo pa se stvari, ki so pisane za velik zbor, ako imamo majhnega. Zapomni mo si to: z velikim zborom pojemó lahko vse skladbe, z majhnim pa samo nekatere, ki so pisane nalašč za to!

6. Skupni nastopi

Zelo važni so skupni nastopi več bližnjih pevskih zborov. Preteklo delovno dobo smo imeli nekaj takih okrajnih nastopov, 3-4 pesmi odpojejo zbori skupno, po nekaj pesmi pa posamezno. Ko nastopi recimo svojih 150-200 pevcev, takrat šele občutiš pravo lepoto in užitek. V kratkem bo glasbeni referent v Trstu izdal navodila in pesmi za bodoče skupne nastope.

7. Ali naj pojo naši pevski zbori
po notah ali še vadno naprej na
pamet?

Koliko dela ima navadno vsak pevovodja s prepisovanjem not od nosno glask. Te glaske držijo potem pevci v rokah, ne da bi znali iz njih razbrati melodije. V tem primeru pa bi zadostovalo samo besedilo brez not, kar bi bilo ravno tako dobro.

Čas pa je, da pričnemo enkrat s poukom teorije, in sicer najpreprostejših in najpotrebnejših pojmov, tako, da bodo pevci prihodnje leto glaske že dobro čitali. Kolike važnosti bi bilo vse to, ni potrebno niti da govorim. V vsako vajo po nekaj minut teoretičnega pauka in v enem ali dveh letih bomo imeli kader pevcev, ki bodo zmogli zapeti pesem na prvi pogled.

Milan Pertot

GOSPODARSTVO

120 milijonov ton žita letno

(N. Benediktov, poljedelski minister ZSSR)

Prinašamo zanimiv članek, ki bo odkril našemu gospodarju nekoliko upogledov v delo in naloge kmetovalcev v SZ.

Naše kmečko gospodarstvo je stopilo v prvo povojno pomlad v znamenju nove stalinske petletke.

Ko bo petletka končana, bo sovjetsko poljedelstvo doseglo nov, doslej še neviden razmah. Navedimo nekaj števil. Do leta 1950 se mora proizvodnja podeželskega gospodarstva dvigniti v primeru z letom 1940 za 27%. Koncem petletke bomo imeli celoten pridelek žita 127 milijonov ton na leto. Nova petletka v našem poljedelstvu je petletka dokončnega povišanja pridelka vseh poljedelskih rastlin.

V zakonu o petletnem načrtu okrepitev in razvoja narodnega gospodarstva ZSSR so določene smernice za kmečko gospodarstvo, smernice nadaljne rasti socialističnega poljedelstva. Koncem petletke mora biti prekoračena predvojna raven kmečko-gospodarske proizvodnje v vsej ZSSR. Kako veličasten načrt bo morala izvršiti mnogo milijonska delavska armada našega kmečkega gospodarstva, kakšen ogromen napor čaka sedaj vsakega kolhoznika in kolhoznico!

Najvažnejše prehranjevalno sredstvo je kruh. Čim več kruha bomo pridelali, tem bogatejša in močnejša bo naša dežela. Zato predvideva novi petletni načrt znatno povečanje proizvodnje žita, zlasti pšenice, riža in fižolovih kultur. Srednji donos žita je določen na 12 stotov na ha. Na ta način se bo izboljšala preskrba mest z živežem in se bo ustvarila prepotrebna rezerva kruha v deželi.

Naloga, zvišati življenjsko raven našega naroda, zahteva tudi povečanje proizvodnje industrijskih in oljnatih rastlin, ki bodo zalagale s surovinami tekstilno in druge vrste industrije.

Tekom petletke je treba razširiti pridelovanje krompirja in sočivja okrog velikih mest in industrijskih centrov. Zlasti moramo paziti, da se dvigne proizvodnja povrtnine in krompirja po krajih — ki so bili podvrženi okupaciji — v obmejnih pasovih Leningrada, Kijeva, Rostova na Donu, Stalingrada, Donbasa in drugod. Znatno se morajo razširiti nasadi krompirja in sočivja v vzhodnih rajonih — na Uralu, v Sibiriji, v Kazakstanu in tudi okrog industrijskih centrov in novih središč.

V novi petletki je določen vsestranski razvoj odrastkov skupnega gospodarstva. Pred nami je še mnogo dela za napravo ribniškov in vodnih naprav za gojitvijo rib in povodnih ptic. Kolhozniki naj se bavijo tudi s čebelarstvom, perutninarstvom, zajčerejo in poleg še s svojimi lastnimi gospodarstvi.

Kakor že doslej, nudi sovjetska ekonomija veliko pomoč težakom kolhoznih vasi z naglim zboljšanjem vaškega gospodarstva. Tekom petih let bo sovjetsko poljedelstvo prejelo nič manj kot 325 tisoč traktorjev. Na novo bo ustanovljenih 950 strojno traktorskih postaj. Industrija bo dala kolhozom in sovhozom znatno več umetnih gnojil kot pred vojno — dušika, fosfatov in drugih gnojil.

Važno vlogo v življenju kolhozne vasi ima elektrifikacija, ker omogoča mehanizacijo v mnogih procesih proizvodnje ter olajšuje delo. V kolhozih bo še bolj zraslo

omrežje kino-dvoran in radijskih prejemnikov. Ljudska izobrazba se bo dvignila.

Razume se, da so prednosti velikih kolektivnih gospodarstev v dobi muru dale možnost sovjetski upravi, da povede kolhozno kmetovanje na široko pot urejenega življenja. Kolhozni stroj je pomagat kmetom preboleti nezgode, ustreči zahtevam vojne, neprerogoma oskrbovati Rdečo Armado s potrebščinami, industrijo pa s surovinami. Prednosti kolhoznega stroja nam dajejo možnost, da že v najbližjih letih dosežemo nov razmah v sovjetskem poljedelstvu.

Na vseh etapah socialistične uprave so vaški komsomolci visoko držali prapor tekmovanja; s svojim osebnim vzgledom so pritegnili mladino k herojskemu naporu, vedno in povsod so uveljavljali svojo iniciativo. Vztrajno so kljubovali težavam, pripravljali so nove rezerve za industrijo in za vaško gospodarstvo. Ni dvoma, da bo tudi sedaj, ko bo domovina pozvala vse sovjetsko ljudstvo na borbo za uresničenje novega petletnega načrta, vaška mladina pokazala primer požrtvovalnega napora in da bo stala v prvih vrstah borcev za uresničenje genialnih Stalinskih načrtov.

Mladi kolhozniki in kolhoznice, zlasti pa komsomolci, morajo biti poborniki za višjo poljedelsko kulturo. Izkušnja s skupnim gospodarstvom nam kaže, da je brez strogega nadzorovanja načina poljedelstva nemogoče doseči visoke in trajne pridelke. To pome-

ni, da je v vsakem kolhozu potrebno izvesti in izvajati kolobarjenje, s široko uporabo travniških sevov, zlasti detelje. Kulturno je nemogoče uspešno voditi gospodarstvo brez dobro urejenega semenogojstva. Potrebno je, da se vzgoji doma semena vseh tistih vrst, ki se pridelujejo na kakem gospodarstvu. Ako hočemo doseči dober pridelek, moramo skrbno obdelati zemljišče. Racionalno poljedelstvo predvideva končno pravilno rabo organskih in mineralnih gnojil in nasade živih meja v zaščito polja. Vsak kolhoznik mora in mora torej uvesti pravilno kolobarjenje, dobro obdelati zemljišče in v polni meri uporabljati gnojila.

Tem nalogam bo naša vaška mladež kos le v slučaju, če se bo vztrajno učila in temeljito poznala agronomske vede. Dobro bi bilo, ako bi se vsak komsomolec izučil v tej ali oni stroki gospodarstva — poljedelstvu na splošno, v živinoreji, travništvu, sadjarstvu — in postal vaški izvedenec.

Pa še nekaj dragega je, kar zahteva stalno zanimanje naših komsomolcev in vse mladine. Treba je takoj začeti z ustanavljanjem novih sadovnjakov in vinogradov; organizirati je treba tudi svilgojstvo, ne samo na kolhozih in sovhozih, ampak tudi po privatnih zemljiških kolhoznikov.

V podeželskem gospodarstvu je nastopil čas dela z vsemi silami, da izvedemo želez naglo in brez zamude — to je sedaj prva naloga vaške mladine.

Prevedel M. I.

O potrebi gnojenja

V »Ljudskem tedniku« smo že govorili o tem, kako se hranijo rastline; brez osnovnih pojmov o življenju rastlin bi bilo težko razumeti pomen in potrebo gnojenja.

Rastline vsrkavajo iz zemlje s pomočjo koreninskih dlavic v vodi raztopljene rudninske snovi, ki vsebujejo zlasti dušik, fosfor, kalij in kalcij. Razine rastline potrebujejo različno količino navedenih elementov. Stročnice, kamor spada fižol, grah, leča, bob in detelja, potrebujejo največ fosforja, dočim dobivajo dušik kar iz zraka s pomočjo neklih posebnih bakterij, ki živijo na njihovih koreninah. Za sladkorno peso in krompir n. pr. pa vemo, da potrebujejo posebno dosti kalija.

Kako pa najbolj enostavno ugotovimo, katere snovi primanjkujejo zemlji, na kateri rastejo naše kulturne rastline? Kot poizkusno zemljišče določimo malo daljšo njivo, ki je po sestavi in plodovitosti zemlje popolnoma enakšna (homogena). Nepogojeno in preorano in enakomerno posejano njivo razdelimo na šest enakih delov. Prvi del sploh ne pognojimo, drugi del pognojimo s primerno količino fosfornega, tretji del dušičnega, četrti kalijevega, peti, kalijevega in dušičnega gnojila in končno šest del njive z vsem tremi gnojili, kalcija (apna) zemlji le redko primanjkuje; vsebujejo ga pa tudi nekatera umetna gnojila poleg drugih snovi. — Po količini pridelkov na posameznih delih poizkusne njive lahko ugotovimo, katere snovi zemlja potrebuje.

Koliko omenjenih hranilnih snovi pa vsebujejo različna gnojila?

Nekatera gnojila vsebujejo samo po eno hranilno snov, druga —

kombinirana pa po dve ali celo vse tri glavne hranilne snovi. Med zadnja spada »kralj« vseh gnojil, hlevski gnoj, o katerem bomo danes spregovorili malo obširneje.

Hlevski gnoj

100 kg dobrega in svežega hlevskega gnoja vsebuje približno 0,5 kg dušika, 0,5 kg kalija in 0,3 kg fosforja; ker hlevskemu gnoju fosforja navadno primanjkuje, zato je umestno, da gnojenje s hlevskim gnojem dopolnimo s superfosfatom ali Tomaževo žindro, ki vsebuje dosti fosforja. Hlevski gnoj pa ni važen samo zato, ker daje zemlji glavne hranilne snovi, temveč ima tudi glavno vlogo pri izboljšanju fizične in biokemijske strukture zemlje, ker obogati naše njive s črno zemljo, črnico ali »humusom«. Posebno na suhem in peščinem zemljišču rastline brez humusa ne bi mogle uspevati, zaradi pomanjkanja vlage (humus upija in hrani vlogo kot goba). Tudi hranilne snovi, ki jih zemlji dodajemo v obliki umetnih gnojil, bi deževnica kmalu izprala, če jih črnica — humus — ne bi upila. Težko, ilovnato zemljo pa hlevski gnoj zrahlja, tako da se lažje obdeluje.

Tu seveda mislimo dobro ohranjen in zrel hlevski gnoj, katerega da je na žalost posebno v Julijski krajini zelo malo. Pri nas se gnoj navadno odnaša iz hleva na vrt ali kako luknjo ob cesti, kjer ostaja po cele mesece izpostavljen vsem vremenskim spremembam. Dež izpere iz gnoja gnojnico, v kateri so glavne hranilne snovi, ki jih rastline potrebujejo, večinoma v soncu pa vse mašo izsušila, tako da na njive odnašamo le slamo in listje brez večje hranilne vrednosti. O tem smo v našem tedniku že govorili; o gno-

jišjih pa bomo o pravem času še posebej razpravljali. Res je sicer neprijetno, večkrat pisati o isti stvari; vendar pa velja tudi za kmetovalca izrek znanega francoskega pisatelja Molliera: »Ker delaš vedno iste napake, ti dajem vedno iste nasvete, ki se ne bodo spremenili, dokler ne boš svojih napak opustil.«

Dr. Fran Jurišević

Kmetijski svetovalec odgovarja

Vprašanje: Slišal sem, da ponekod mošt žveplajo. Ali je to potrebno in če je, kakšne koristi doprinese? (A. Hrvatin, Milje)

Odgovor: Vsak naš vinogradnik dobro ve, da se sladkor v moštu spremeni v alkohol in v ogljenico kislino (strupen plin, ki je večkrat zelo nevaren človeku v zaprtih in nizkih kletah!). Spremenitev sladkorja povzročajo posebne gljivice, ki se navadno nahajajo v grozdnih jagodah. Vedeti moramo pa še to, da so tudi zelo škodljive gljivice, ki povzročajo različne bolezni, plesni itd., pri vinu. Vsak razumen kletar si želi, da se pri vrenju njegovega mošta razvije čim manj škodljivih gljivic. To se doseže v veliki meri z žveplanjem mošta. Žveplena sokislina, katere se pri žveplanju razvija, deluje v sledeči smeri:

a) Pospešuje razvoj koristnih gljivic, ker slučajno te bolj prenašajo kislino. Napredni kletarji dodajajo moštu vedno le čiste (selekcioniране) gljivice in zato uničujejo pred vrenjem z žveplanjem vse škodljive gljivice.

b) Z žveplanjem dosežemo, da postanejo bela vina bolj čista in prozorna.

c) Črno vino dobi bolj temno in stalno baryo.

d) Z močnim žveplanjem dosežemo tudi, da vrenje mošta popolnoma preneha. Na ta način se pripravljajo sladka, takozvana filtrirana vina.

Za žveplanje mošta je najbolj uporaben kalijev metabisulfit (metabisulfito potassico). Uporablja se različne količine metabisulfit na hl mošta. Po Italiji ga uporabijo do 30 gr na hl. Čim slabše je grozdje, tem več metabisulfit uporabimo. Če je za časa trgatve mrzlo vreme in je v kleti nizka temperatura (pod 15° C), tedaj se da raje manj bisulfit. Če ga uporabimo preveč, dobi vino okus po žveplu (defekt nekaterih vipavskih vin), ki se pa, če ni v resnici preveč nažveplano, odpravi na ta način, da se vino prvič pretaka na zraku. Pri nas zadostuje 5 gr (pol deka) na hl. Kako žveplamo mošt z bisulfitom? Odrejeno količino bisulfit raztopimo v mlačni vodi in vlijemo v mošt takoj po hlačenju.

Vprašanje: Prosim kmetijskega svetovalca, da nam malo bolj obširno opiše različna umetna gnojila — posebno tista, ki se pri nas uporabljajo. Naši kmetje so namreč v resnici še premalo poučeni o teh gnojilih, da bi jih znali s pridom uporabljati. (Grgič, Bazovica)

Odgovor: Z današnjo številko »Ljudskega tednika« bomo pričeli objavljati članke »O gnojenju in o gnojilih na splošno«, tako, da bodo naši čitatelji dobili precej jasen upogled v eno najvažnejših kmetijskih del.

Vprašanje: Večkrat nas vprašujejo, koliko sena potrebujemo ali porabimo na leto ali na mesec, na glavo živine in glede količine pride večkrat do nesporazuma med kmeti. Koliko kg sena porabi goveja živina na dan? (A. R. Sežana)

Odgovor: Točne količine sena, ki jo potrebuje žival na dan, ne moremo absolutno določiti. Predvsem je odvisno, če živina dela

ali počiva; potem, če gre za mlečno ali jalovo živino itd. Obenem imamo več vrst sena (srednje dobro travniško seno, deteljo itd.)

Pri določitvi količine sena moramo torej vzeti v obzir **vzdrževalno količino** (živina, ki ne dela in ne proizvaža) in **proizvajalno količino** (krave-mlekarice in živina, ki dela). Na temelju poizkusov se je izkazalo, da uporabi odrasla živina, če ne dela in ne proizvaža 1,5 kg normalnega sena na q žive teže. Obrok za žival, ki proizvaža (delo, mleko) je dnevno 3 kg normalnega sena na q žive teže.

Vprašanje: Ozimni pšenici mislim pognojiti s superfosforom. Kdaj se to gnojilo potrosi: pred ali po setvi? (I. K. Ok. Kozina)

Odgovor: Največjo korist imamo od superfosfora tedaj, ako ga potrosimo po njivi takoj po oranju, četudi orjemo njivo več časa pred setvijo. Superfosfat se v zemlji počasi razkaja in zato se ni treba bati, da bo dež izpral hranilno snov iz zemlje. Nikdar ni pa priporočljivo sejati žito in trositi superfosfat ob enem, ker je nevarno, da gnojilo ožge mlade poganjke vzklilega žita.

Gospodarske vesti

Limone rastejo v snegu

V Mičurinskem so sodelavci Mičurinskega inštituta organizirali razstavo južnega sadja, kjer so razstavili posebne vrste limon, breskev, oranž, mandarin itd.

Na razstavi so pokazali uspehe poizkusne stanice Soči, katero vodi Zorin, Mičurinov učenec. Zorin je bil prvi, ki je v Sovjetski zvezi vzgojil limono, katere raste preko zime na prostem.

Obnovili so tovarno med obratovanjem

Tovarna za papir pri Radečah je začela v decembru 1945 obratovati kar pod leseno streho. Letos so jo pa začeli temeljito obnavljati, ker produkteja papirja se ne sme ustaviti. Popravili so strop nad transmisijo, ki je stalno v obratu. Nad drobilci celuloze so zgradili strop in stene medtem, ko so bili stroji stalno v teku.

Proizvodji vitkovskih jeklarov odhajajo v svet

Svetovno znanje vitkoviške jeklarne in železarne imajo v mestu Kunčice blizu Moravske Ostrave veliko podružnico. To podjetje sedaj urejujejo za izdelovanje koles za lokomotive in vagonne. Inozemstvo se zelo zanima za proizvode tega podjetja. Dosedaj so že prišla naročila iz Sovjetske zveze, Islandije, Švedske, Belgije in več držav Južne Amerike. Prav tako so tudi domača naročila zelo velika. Podjetje bo dnevno pridelalo 30-32 vagonov surovega železa.

Slabe plače delavcev v mali industriji

Zaupniki, tovarniški odbori in posvetovalna komisija male industrije so ugotovili, da je položaj delavcev v mali in srednji industriji še mnogo slabši od onega v teški industriji. Posebno mesto zavzema pri tem tržaška industrija za znanstvene proizvode, katere ima mnogo možnosti proizvodnje, ter bi tako mogla bolje plačevati delavstvo. Nasprotno pa so ugotovili, da so v tej industriji delavci mnogo slabše plačani kot drugod. Mežde ne zadostujejo niti za najnujnejše potrebe, niti niso v skladu s strokovnimi sposobnostmi delavcev.

Investicijska banka FLRJ

Z zakonom o potrditvi, spremembah in dopolnitvah zakona o ureditvi in delovanju kreditnega sistema je Državna hipotekarna banka dobila nov naziv: Investicijska banka FLRJ. Ta sprememba ni samo formalnega značaja. Novo ime označuje temeljite spremembe v strukturi in poslovanju tega zavoda, ki so bile izvršene od osvoboditve, obenem pa novo razdobje v njegovem razvoju.

ŽENSKI KOTIČEK

FIZKULTURA

Prenaredimo in popravimo si stare bluze in obleke!

V marsikateri omari ali pa že med zavrženimi kosi obleke najdemo še stvari, ki se dajo lepo popraviti ali prenarediti, pa imamo zopet lepo bluzo, ki jo bomo morda rajši nosile kakor takrat, ko je bila nova. Če pa želimo, da bomo tako bluzo res rade nosile, tedaj jo moramo popraviti tako, da bo čim enostavnejša. Prinašamo nekaj slik, kako si lahko preuredimo iz starega v novo.

Strgan optiček nadomestimo z novim. Če je blazo enobarvno, naj bo optiček v več barvah in nasprotno. Z enakim blazom obrobimo tudi rokave.

K svetli bluzi lahko damo temne rokave ali obratno — če so se nam prvi sirgali ali če si želimo dolgih namesto kratkih.

Izrablene robove pri ovratniku in na rokavih obrobimo z drugim blazom.

Strgane zapestnice nadomestimo z barvastim trakcem s kakršnim zavežemo bluze tudi v pasu.

Med pravico in krivico ni srede.

*

Kar na svetu živi, vse kmet preredi.

*

Je hud ko kraški pes.

*

Kar je črno, ne bo be'o.

Mirna vest je najboljša zglavje.

*

Modrost je boljša kakor zlato in srebro.

*

Mladina brez rdečih lic, pomlad brez cvetic.

Zelena kobilica

(P. Bažov)

Pričeli smo se pričakati, kdo bo veslal, a ranjenec je velel strogo:

»Nič preprirov! Sam bom povedal, kako treba,« in je ukazal Petku naj sede k veslu na desni, meni je odkazal prostor na levi, a Koljuši je rekel:

»Ti Medved pa pojdi prav spredaj, da se na kakšen način uravnovesimo. Samo glej, da ne padeš.«

Kadar so bile vse priprave končane, se je ranjenec z vso silo z veslom odbil od kamena. Čoln je brž splul brez guganja in mnogo hitreje kakor nama s Petkom. Držali smo se bolj od brega. Tam, kjer napravi breg oster zavoj na desno, so nam zaklicali:

»Hej! Kdo plove? Odgovori!«

Začudili smo se, ker je neznanec usmeril čoln proti glasu:

Vendar ni splul k bregu, ampak se je mirno odzval:

»Govori bolj potih! Mi smo tu radi kontrole. Ukazano nam je, kontrolirati stražnike.«

»Vedi torej da mi stražimo...«

»Zdi se, da ne verjamejo.«

»Sami naj bi stražili. Pregarjajo narod. Jaz sem moral že na vse zgodaj na delo,« je srdito govoril glas z brega.

»Misliš, da je nam prijetno?«

»Samo to rečem — le narod mučijo.«

»Kdo straži na tvoji desni strani?« je vprašal neznanec.

»Potoročin Andrijuha, iz Domenove ulice... Si razumel?«

»Kako da ne — saj sva v sorodu. A na tvoji levici, kdo je?«

»Protij prevozu? Tam ni nikogar. Jaz sem na kraju.«

»Kako nikogar? Saj so rekli, da so stražniki postavljeni povsod.«

»Poslušaj jih malo boljše! Če ti rečem, da ni nikogar? Koga naj bi stražili? Tam se gre med vodo in cesto. Če tudi bi vedel za brod, ni mogoče uiti. Po vsej cesti, do roba, so zbrani ljudje in stražniki jezdijo. Ni mogoče pobegniti mužiku. Ali ste vi kaj slišali?«

»Nič nismo čuli. Govori bolj tiho — ker nam ni dovoljeno.«

»Ali se ti kaj bojiš?«

»Kaj naj bi napravil? Oni imajo palico, mi pa tilnik.«

»Kako to, da so tvoji vsi onemeli? Pa ne, da si sam?«

»Ali ti morda nisem povedal?«

»Le pomisli... Delati vseeno nič ne pomaga.«

»Povej mi, tako za šalo.«

»Ne morem, ti pravim. Jutri ti vse povem.«

»Vidim, da se hitro ustrašiš.«

»Nikar se ne jezi! Pravim ti, da boš zvedel jutri, a sedaj gremo dalje.«

In neznanec nam je pomignil z roko — veslajte. Uprli smo se ob vesla in čoln je zaplul tik pod bregom. V pristanu za splav ni bilo nikogar. Nasproti, na Perevoznici gori, je še vedno gorel ogenj. Ko smo pripluli v bližino tovarne, je neznanec spregovoril:

»Hvala vam torej, dečki — na pol ste me rešili. Kako bo za naprej? Ali mi boste še pomagali, ali ne? Ste se li navžili mnogo strahu?«

»Pusti to, kdo se pa boji. Mi se nismo bali« — je dejal Petka.

»Ti govoriš zase in ne za vse.«

»Mi trije smo vendar kakor zajednica,« sem se hitro pridružil Petki.

»Kaj praviš ti, Medvedek?«

»No, da, tako kot Petka in Egorša.«

(Se nadaljuje)

Tržaško nogometno društvo „Ponziana“ po gostovanju v Jugoslaviji

Kdo izmed sportnikov v Trstu ne pozna nogometnega društva »Ponziana«, ki je moralo prekiniti svoje sportno delovanje zaradi fašističnega režima. Po osvoboditvi se je na tržaških sportnih krogih zopet mnogo govorilo o ponovnem sportnem delovanju Ponziane, stari in novi ljubitelji nogometa so zopet prihajali na nogometna igrišča vzpodbujati in bodrit Ponzianijevo enajstorico. Sloves njenega nogometa je prodiral tudi v Jugoslavijo in pred nekaj tedni je vodstvo Ponziane dobilo povabilo za odigranje nekaj nogometnih tekem po Jugoslaviji. Ponziano je sprejelo Jugoslovanskemu športnemu občinstvu se je Ponziana predstavila v Beogradu, kjer je odigrala svojo prvo tekmo z najboljšim nogometnim moštvom Jugoslavije Crveno zvezdo. V krasni in zanimivi igri je zmagala Crvena zvezda z 7:2. Druge tekmo je odigrala v Skoplju proti reprezentanci Skoplja. Rezultat je 3:0 za Skopljane. Kljub številčno negativnemu rezultatu pa tako jugoslovanski časopisi kakor sportniki izrekajo polno pohvalo nogometu, ki ga je predvajala Ponziana. Vsi brez izjeme podučujejo visoko tehniko Ponzianinove enajstorice, njeno kombinatorično prožnost in borbenost. Za prvimi dveh tekmi je prisostvovalo nad 30.000 gledalcev, ki so predvsem v Beogradu, kar se nogometu tiče, precej razvireni. V svojem navdušenju nad lenoto igre in borbenostjo igralcev so pričeli, kar se malokdaj zgodi navijati za Ponziano, tako da se je občinski stadion Crvene zvezde kar tresel od vzklikov »Naprej Ponziana«. Kako ogromne uspehe je dosegla enajstorica Ponziane samo v dveh tekmi v Jugoslaviji dokazuje to, da je vodstvo Ponziane dobilo laskava povabila za gostovanje v inozemstvu ter se bo ponudbi ki jo je prejela iz Čehoslovaške najbrže tudi odzvala. Nedvomno si je Ponziana že po prvih dveh tekmi pridobila vse simpatije jugoslovanskih sportnikov, ki so tudi pokazali svojo veliko ljubezen ki jo jugoslovanski narodi gojijo do italijanske krajin. Sportniki Slovenskega Primorja pa smo Ponziani hvaležni, ker s svojimi gostovanji pogloblja slovansko-italijansko bratstvo.

Jože

Liki sovietskih športnikov Leonid Meškov

Leonid Meškov, ki je bil zaradi svojih uspehov odlikovan z naslovom zaslužni mojster športa ZSSR, je dosegel 22. junija nov svetovni rekord na 100 m prsno v času 1,05,1. S tem je bil porušen prejšnji svetovni rekord, ki ga je držal tudi sovjetski plavec Semjon Bojčenko za 0,3 sekunde. Nov rekord Meškova pričča o visoki stopnji sovjetske fizikulture in metodike vežbanja, o uspehu masovne telesne vzgoje, o moči sovjetskega športa.

Meškovo ime se je prvič pojavilo v športnem svetu pred 11. leti, ko je takrat dosegel

v Stalingradu svoj prvi rekord na 100 m prsno (1,16,7). Lansko leto je Meškov preplaval 100 m prsno v metuljkovem slogu v času 1,06,3.

Letos januarja pa si je Meškov vtepel v glavo, da mora postaviti svetovni rekord ter pričel s smotrnim vežbanjem za izboljšanje rekorda na 100 m v metuljku. Zanimivo je, da je Meško star že 31 let, to je starost, v kateri plavalci že zapojejo lahki spev. Znano je namreč, da je za Evropce najlepša doba plavanja od 16—20 let.

To, kar si je Meškov zastavil za svoj cilj, to je tudi dosegel. Od časa 1,06,3 pa do 1,05,1 je samo 1,2 sekunda razlike, kar v vsakdanjem življenju ne pomeni nič, pri plavalcih pa čas 1,2 sekunde zahteva največje volje, neprestane napore in samoodpovedanja v privatnem življenju. Ta čas 1,2 sekunde je od Meškova zahteval sto in sto ur takega vztrajnega napora, ki ga lahko premaga samo naimočnejši in najodpornější človeški organizem.

Oglejmo si malo, kako je Meškov treniral. V jutranjih urah je vežbal vzdržljivost, zvečer pa tehniko in hitrost. Običajni urnik njegovega vežbanja je bil: 1. plavanje v »metuljku« (400—500 m) 2. plavanje samo s pomočjo nog do 600 m. 3. štirikratno plavanje po 100 m v srednji hitrosti.

Zvečer je ponavljal prvi 2 vaji, za zaključek pa je preplaval v presledkih razdalje 25 m v spurtu. Da bi dosegel rekordni čas, je moral poleg hitrosti in vzdržljivosti doseči tudi idealen start in obrate.

Končno, ko je vse izpolnil do najmanjše potankosti, se mu je po tolikih naporih urosnil njegov sen, postal je svetovni rekorder. Evo kako je plaval 25 metrske razdalje:

30. marca: 15 5-16 4-16 9-12,2 = 1,06,0.

22. junija: 13 9-16 5-17 2-17,6 = 1,05,2.

26. junija: 13 5-16 8-16 7-18,1 = 1,05,1.

Rešitev iz prejšnje številke.

Besednica: tlak, oris, most, aval, juta, lak, ris, ost, val, uta, Tomaj.

Kvadrat: 1. sova; 2. obad; 3. vaza; 4. Adam.

TRJE OBRTNIKI

Oče Kristof Lesar ima tri sinove: Primoža, Danijela in Tomaža. Izučili so se za obrtnike ter si sčasoma ustanovili samostojna podjetja. Pred njihovimi obratovalnicami vise naslednji napisi:

P. K. Lesar

D. Lesar

T. K. Lesar

Ugotovi, kaj so bratje Lesarji!

ŠTEVILONICA

1 2 3 2 sveženj.

2 4 3 2 dvorana,

5 6 7 2 ud,

7 6 3 6 del voza,

6 5 8 3 ptica,

4 3 9 2 vežba,

3 2 4 2 vulkanska gmeta,

9 2 4 2 otok v Aziji,

8 5 2 5 državna blagajna.

Prva navpična vrsta: tržaško predmestje.

Odgovarja JOŽE KOREN —

Založba Primorskega dnevnika, Trst.

Teden v slikah

IZ BRATSKE FRANCIJE

Izseljenci, Slovenci in Italijani iz Julijske krajine in Trsta so manifestirali po ulicah Pariza za priključitev Trsta k Jugoslaviji

Jugoslovani so organizirali v Parizu razstavo: Borba narodov Jugoslavije

Izseljenci iz Julijske krajine in Trsta so zbirali denar za stavkujoče delavce v Trstu

PLANINCI POZDRAVLJENI

V nedeljo 8. septembra t. l. je bilo otvorjen, prvo tolminsko planinsko zavetišče na sedlu globoko nad planino Razor pod Škrbino

Udarniško-obnovitveno delo na primorskih planinah

V vzhodnem primorskem okrožju je duh tekmovanja v obnovitvenem delu prešel tudi v naše planinarstvo. Naša mladina je sama prišla za lopate in kladivo, da vsaj obrani čez zimo pokvarjene planinske kočice in zavetišča, s sodelovanjem in na pobudo raznih Planinskih društev.

Mladina iz Trente je dne 17. in 18. avgusta t. l. z udarniškim delom obnavljala planinsko kočico na Dollču pod Triglavom

Vsa vojna leta so planinske kočice samevale zapuščene in propadale neoskrbovane. Kakor divji lovec, pastir ali vojaški oddelek, posebno pa naše partizanske skupine so tu našle svoja zavetja in prepogošto delila z njimi usodo: mnogo jih je bilo požganih ali v borbah poškodovanih. Sedaj bodo spet izročena svojemu prvotnemu namenu, kar jih je seveda ostalo. Seveda po potrebnih popravah.